Jan Bartoš:
Kánslovy
Škola diplomacie
VII.

ZÁTIŠÍ KNIHY SRDCE I DUCHA

OPONA

Sbírka divadelních her

A. Dvořák: *Husité.* Tragedie národa. (IV.vyd.) Kč 9·—

E. Sokol: *Moloch.* Tragedie. . . . . Kč 15·—

J. Mann: *Madame Legros.*

P. Dimović: *Baš-Čelik.*

F. Šrámek: *Měsíc nad řekou.* Veselohra . . Kč 15·—
„ *Plačící satyr.* Komedie . . . . Kč 15·—
„ *Zvony.* Hra . . . . . Kč 15·—

M. Ogrizović: *Hasanaginice.*

R. Rolland: *Danton.*
„ *Montespanová.*
„ *Vlci.* Drama . . . . . Kč 15·—

W. Shakespeare: *Makbeth.*

PANTHEON

Knihy o divadle

E. Siblík: *Tanec nového života* . . . . . Kč 33·—

DIVADELNÍ LETÁKY

Listy Dramatického Svazu

1. *Krise našeho divadla.* (J. Kodíček, S. Lom, J. Bartoš, F. Zavřel, O. Fischer) . . . . Kč 3·—
2. *Projevy praktiku.* (K. Dostal, V. Hofman, K. Čapek, K. H. Hilar) . . . . . Kč 3·—

B. M. KLIKA, PRAHA II. PODSKALSKÉ NÁBŘEŽÍ 28

NÁMLUVY

Vrátému příteli

Vlastislavu Hofmanovi

na památku

Jan Sarto.

V Praze 22. února 1923.

JAN BARTOŠ

NÁMLUVY

ČILI

ŠKOLA DIPLOMACIE

KOMEDIE

O TŘECH DĚJSTVÍCH

1923

ZÁTIŠÍ KNIHY SRDCE I DUCHA

PAMÁTCE
POSLEDNÍCH NATAŠČINÝCH
ÚSMĚVŮ

Digitized by the Internet Archive
in 2019 with funding from
Getty Research Institute

https://archive.org/details/namluvyciliskola00bart

PŘEDMLUVA

Námluvy *jsou v souvislosti s* Krkavci *přímo vznikem. V zimě 1919 byl jsem vyzýván, abych ještě před premierou* Krkavců *napsal komedii, ideově i výrazově méně divokou. V té době myslil jsem již sám na novou hru, jejíž inspirací byl zase sen, sen tak nesmyslně nelogický, že bylo by absurdním jej vypravovat, jenž však vyvolával ve mně zvlášť směšné představy nesmyslnosti. Sen ten budil ve mně však od počátku zároveň neobyčejně klidnou a veselou shovívavost. Po premieře* Krkavců *pojal jsem plán, napsati celý* cyklus komedií, *v nichž vystupoval by* Dlask *ve všech nejrůznějších situacích. A kdysi, otázán, bude-li se Dlask také ženit, odpověděl jsem: Brzy, právě myslím na jeho námluvy.*

Z těchto podnětů vznikla tato komedie. Samo sebou objevilo se její společenské prostředí, s nesmyslností našeho buržoasního života a jeho nesmyslného snobismu. Sám sebou přidružil se druhý motiv: škola diplomacie.

Prostředí i postavy Námluv *jsou ovšem smyšleny. Ale ovšem je tu zachyceno naše společenské ovzduší z počáteční doby popřevratové i některé vnější charakteristiky osobní.*

Snažil jsem se napsati objektivní posměch ze všech a ze všeho, ale ovšem ve shovívavější tónině. A stejně usiloval jsem o klidnější formu. Tak konstruoval jsem jednotlivé scény v skladbě klassické a snažil se vložiti v její sloh trochu gracie. Ale vkládal jsem do této formy zároveň často netajený posměch z harmonické formy.

Komedii jsem napsal v Londýně v červenci 1921.

V Praze v říjnu 1921

OSOBY

BANKOVNÍ ŘEDITEL GABRIEL
PANÍ ADA, *jeho choť*
PAVLÍNA, *jejich dcera*
VELKOSTATKÁŘ BALMONT, PANÍ MATYLDA, *jeho choť* — *rodiče paní Ady*
Dr. GABRIEL, *advokát*
DLASK
PETR KARS, DOMINIK DIVALD — *tlumočníci generála Monniera*
DOCENT ŠIMON
SPISOVATEL MAX
PAN MARTIN
POSLANEC MAŘAN
Dr. KAVAN, *rada v zahraničním ministerstvu*
PRVNÍ, DRUHÝ — *kurýr*
ZAHRADNÍ HLÍDAČ
SLUHOVÉ

Odehrává se v současné době v Čechách

CHARAKTERISTIKA OSOB

Ředitel Gabriel: Statný čtyřicátník korpulentní postavy, plné kulaté tváře, bez vousu.

Paní Ada: Štíhlá, velmi hezká žena, utajující v pohybech i v hovoru mnoho vrozeného ducha a okouzlující noblessy.

Pavlína: Šestnáctiletá, krásná, rozmarná dívka.

Balmont: Stařeček vznešeného vzhledu, neobyčejně volných pohybů, nosí stále cylindr, jehož nikdy nesnímá.

Paní Matylda: Dáma zvláštní jemné krásy stáří, plná vznešenosti a gracie.

Dr. Gabriel: Padesátník, korpulentní, s plavým plnovousem, stále dobromyslně rozčilený a vždy ve spěchu.

Dlask: Vysoký mladý muž, bezvadné elegance.

Kars: Mladý muž velmi ubohého zjevu, nemotorného chování; silně koktá.

Divald: Zjev také ubohý, ducha velmi omezeného, pathetického chování.

Šimon: Vysoký, vychrtlý mladý muž, bezvýrazné tváře, stále nejistě roztěkaný, velmi nemotorný.

Max: Mladý muž, přímo trapně ošklivý, stejně trapně nespolečenský, směšně affektovaný. Zjev v každém ohledu nemožný, bez ducha, hloupý.

Martin: Starší, zavalitý pán kulaté hlavy, s černým plnovousem, velmi dobromyslný, stále rozpačitý.

Mařan: Mladý, hezký, elegantní muž, omezené inteligence, stále uchvátaný.

Dr. Kavan: Vysoký, čtyřicetiletý muž, plný posy a snahy, vzbuzovati pochybnou elegancí závažný dojem; nosí monokl.

DĚJSTVÍ PRVNÍ

Rozsáhlý, nádherně zařízený salon, ještě slabě osvětlený. S pravé strany vchází Divald a Kars.

Divald: Zdá se, že přicházíme první.

Kars: Opravdu, Dominiku, ještě tu nikdo není.

Divald: Tím lépe, můžeš se tu aspoň zatím rozhlednout, aniž by tě kdo pozoroval. Nuže, uvědom si, Petře, kam tě uvádím: ředitel Gabriel, jehož budeš dnes hostem, je mužem neobyčejného vlivu. A jeho salon je společenským střediskem, kde sbíhají se osnovy našeho života. Tady scházejí se vysoké kruhy politické, finanční i umělecké. Tady řeší se státní krise, zde se rozhodují vysoká jmenování, tady je zkrátka — —

Kars: A říkal jsi, Dominiku, že tady — —

Divald: Ovšem, že tady otvírá se cesta k tomu, po čem toužíme tolik my oba dva a po čem stejně dychtí mnoho mladých mužů, nám podobných, které tu spatříš — cesta ku kariéře diplomatické.

Kars: Tedy vskutku tady — —

Divald: Vskutku, Petře, jen tady může se splnit náš blouznivý sen. Neboť tady dělá se štěstí.

Kars: Konečně! Tady!

Divald: A poznáš záhy, kdo vládne tu jako Fortuna; a věru, že všechno předurčuje ji k poslání bohyně Štěstěny. Její rodina však provdá ji jen za diplomata a jistě, že, kdo ji získá, stane se nejpřednějším naším státníkem za hranicemi, velikým mužem světa.

Kars: Dominiku, zdá se, že tě skoro už chápu.

Divald: Nyní můžeš však změřit hloubku mého přátelství. Pomysli, že přivádím tě sem, ač vím, že ohrožuji tím svou těžce vydobytou posici. Neboť

až do nynějška jsem si mohl býti jist božskou svou Pavlínou, byť byla obklopována celým davem skvělých nápadníků. Ale dnes, z vlastní vůle, utkám se tu s nebezpečným sokem.

Kars: Dominiku, věř —

Divald: Petře, jsme věrní přátelé, jsme však také osvědčení vojáci. Chci, abychom bojovali rytířsky o nejvzácnější kořist života, byť já už dříve jí byl vydobyl. Vzdávám se v této chvíli vítězství, abych svedl o ně nový boj s nejdražším kamarádem — s tebou.

Kars: Ach, slzy hrnou se mi do očí.

Divald: Osuš je, abys mohl pohlednout jasně na bojiště. Hle, tu střetneme se k zápasu za nejspanilejší ženu, která až do dnes byla skoro už mou snoubenkou, slibujíc mi nejvytouženější štěstí. Nechť je svobodna a volí mezi námi a podá ruku tomu, jenž v boji vyhraje. Budeme se za ni bít statečně, ze všech sil, ale čestně a vznešeně.

Kars (objímá Divalda): Ale, než dáme se do boje, dovol —

Divald (objímá Karse): Ano, obejměme se před bojem, Petře, a přísahejme, nechť kdokoli z nás bude vítězem, že věčně zachováme věrné přátelství.

Kars (objímá Divalda): Dominiku, druhu můj, milovaný bratře —

Ze středu vchází tiše Pavlína a objeví se za Divaldem a Karsem.

Pavlína: Pánové, vítám vás; a nikterak se nevyrušujte.

Kars (zděšeně ustoupí): Dominiku! To je ona! Co si počneme?

Divald: Milostivá slečno! Stala jste se bezděky svědkem scény, jež vás snad překvapuje. Ale poznala jste tak rázem vroucnost vztahů k příteli, jejž dovolil

jsem si k vám přivésti. Ten, jenž je mi tak drahým, je Petr Kars, tlumočník generála Monniera. Doporučuji ho vaší vzácné přízni.

Kars (se uklání): Milostivá slečno, prahl jsem, já dávno prahl.

Vchází paní Ada.

Pavlína: Považ, matinko, pan Divald k nám přivedl přítele, jenž je také tlumočníkem generála Monniera.

Paní Ada (uvádí hosty vlevo ke stolu): Je-li možná —

Pavlína: A nemáš tušení, jaké přátelství naše hosty poutá. Je skoro legendární. Přímo mythické.

Divald: Vaše slova, slečno, toť nejkrásnější definice vztahů mezi mým druhem a mnou. Udržujeme spolu posvátné tradice přátelství dávných velkých dob.

Pavlína: Pan Divald je vskutku zjev přímo historický.

Divald: Lichotíte mi příliš, slečno, ale vskutku, uctívám z duše krásu slavných zašlých dob a jdu v životě za jejich vznešeným stínem.

Paní Ada: A váš přítel?

Divald: Sdružuje se věrně se mnou na společné cestě.

Pavlína: Je jen z jiné, snad ještě dávnější epochy.

Kars: Dominiku, to je vskutku trochu pravda.

Divald: Ale tím spíše se doplňujeme v harmonický celek.

Pavlína: Opravdu, nedovedu si vás už jednoho bez druhého takřka představit.

Kars (vyskočí): My se nedovedeme už ani na chvíli odloučit.

Paní Ada: Ale prosím vás, řekněte mi, k čemu ten generál Monnier potřebuje tolik tlumočníků; váš přítel je, tuším, patnáctý, kterého poznávám.

Divald: Tak. Generálovi je jich třeba.

Pavlína: Ale, k čemu jest mu jich tolik třeba?

Kars: Tak, milostivá slečno, k dorozumění.

Paní Ada: Ovšem, toho se můžeme dohádat. Ale vyložte nám to blíž.

Divald: Uvedu příklad: sběhnou se u nás důležité politické události — Generál nerozumí.

Pavlína: Ach, tak.

Kars: Nebo, nebo dojde k zmatkům v armádě.

Pavlína: Generál nerozumí.

Divald: Nebo přijdou závažné rozkazy z ministerstva.

Pavlína: Generál nerozumí.

Kars: Nebo se strhne najednou v štábu hrozný křik, děsný poplach, strašlivá panika, že z toho jde hlava kolem.

Pavlína: Generál zase nerozumí. On tedy vůbec nerozumí.

Kars: Vůbec ne, milostivá slečno.

Paní Ada: Zhola ničemu?

Divald: Zhola ničemu.

Pavlína: To je pak ovšem fatální.

Divald: To by bylo fatální, kdyby nebylo nás, jeho tlumočníků.

Pavlína: A vy tomu všemu, čemu generál nerozumí, vy tomu všemu rozumíte?

Kars: To je pravda, milostivá slečno, někdy také ne.

Paní Ada: A co pak? Pak tomu nerozumí vůbec nikdo.

Divald: Bývají někdy situace těžké a složité.

Kars: Pak a pak přestává všecko.

Pavlína: Ó, představuji si —

Divald: Stane se někdy také —

Pavlína: . . Že chudák generál nerozumí vám. To si dovedu zvlášť jasně představit.

Divald: Naše postavení, chápete jistě, jak těžké je zodpovědnosti.

Paní Ada: Pro vás jistě neobyčejné zadostučinění.

Divald: Kdybychom netoužili po postavení ještě zodpovědnějším.

Pavlína: Nejste tedy, rozumím-li dobře, na svém místě

spokojeni. Nechápu vás. Vždyť to musí být nesmírně zábavné býti tlumočníkem, když tam vůbec nikdo ničemu nerozumí, a není vůbec ani naděje k dorozumění.

Kars: Ale, ale, co to je všecko platno?

Paní Ada: Myslím, toť právě to veselé.

Divald: Kdyby nás to mohlo uspokojit.

Kars: Rádi bychom vlastně už jinam.

Pavlína: Prosím vás, kam pak?

Divald: Tam, kde mohli bychom se nejlépe uplatnit.

Pavlína: Vidíte, neuhodnu.

Kars: Ale vždyť je to tak samozřejmé, přímo evidentní, přímo eklatantní.

Paní Ada: To máte pravdu.

Divald: Stačí jen uvážit: jsme národ veliké minulosti a dovedli jsme zase nedávno ukázat, že jsme důstojnými dědici velkých předků. Konečně zase jsme národem samostatným a neschází nám nic, čeho třeba, abychom zaujali v světě postavení, jež nám po právu patří.

Pavlína: Nuže?

Kars: Dominik chce říci, že chceme hráti zase světovou úlohu.

Pavlína: To je od vás vskutku velmi krásné.

Divald: Ale tažme se, proč ji nehrajeme?

Paní Ada: Můj Bože, vy se ještě ptáte?

Divald: Hle, jsou národové mnohem menší a historie zcela bezvýznamné a schopností mnohem omezenějších — a přece dovedou si v světě získati závažného postavení. Proč?

Kars: Mají lidi na svých místech. To je to.

Divald: Mají nejschopnější muže za hranicemi, mají v cizině vynikající státníky, mají znamenité diplomaty.

Paní Ada: Ale stále ještě nerozumíme, kam směřujete.

Kars: My, my tedy směřujeme k diplomacii.

Pavlína: Ach! A prosím vás, cítíte se k ní povoláni?

Divald: Jako k ničemu a právě jen k ní, jakkoli naše sebevědomí je nejskromnější.

Pavlína: Považme! A jak to, že právě k diplomacii?

Divald: Máme o diplomacii velké představy slavných dob. Diplomacie musí zůstat, čím vždy byla. Je to povolání jakési svrchované politické synthese.

Kars: Ale hlavní věc je vystupování.

Divald: Ovšem, je to par exellence umění společenské representace.

Kars: Umět okouzlit, oslnit.

Divald: Tak zjednává se respekt k celému národu.

Do dveří vstupuje Max a Šimon; paní Ada stiskne zvonek.

Pavlína: Přicházíte právě včas.

Max: Víte, slečno, že je to vždy mým pravidlem.

Paní Ada: Pánové se asi znají?

Dva sluhové přinesou čaj a pečivo. A odejdou.

Max (tiskne Divaldovi a Karsovi ruku): Ach, staří známí, nejlepší přátelé. *(Usedá.)*

Šimon (líbá Pavlíně ruku): Slečno, já — —

Pavlína (podává mu čaj a zákusky): Tu máte, ubohý příteli —

Šimon (hltavě jí a pije): Jste velmi, neobyčejně laskava.

Paní Ada (Maxovi): Mohu vám nabídnout také?

Max: Děkuji, milostivá paní; toť devátý koflík čaje, jejž dnes odpoledne piji, a dvanáctý koláč, který jím.

Kars (obřadně vstane): Račte dovolit, abych jménem svým i svého přítele Dominika vyslovil vám svůj obdiv. *(Usedá.)*

Pavlína (ukazuje na Maxe): To je muž, co?

Paní Ada (nalévá ostatním): Prosím, snažte se ho překonat.

Divald: Milostivá paní, u vás je to prostě povznášející.
Pavlína: Pane Maxi, smím se zeptat, co chystáte nového?
Max: Velké drama. Pracuji na něm horečně.
Paní Ada: Toť vše, co nám o něm povíte?
Max: Mohu dodati jen, že bude velkým překvapením. Úplný převrat v mém dosavadním vývoji.
Pavlína: Představme si.
Max: Rozhodl jsem se psát výlučné hry expressionistické.
Paní Ada: Prosím vás!
Pavlína (k Šimonovi): A co, doktore, co vy děláte?
Šimon: Přemýšlím, úmorně přemýšlím.
Pavlína: Můj Bože, děsíte nás.
Šimon: Musím říci, že jsem na rozcestí.
Paní Ada: Kdo by se byl nadál?
Šimon: Vskutku, jsem v těžké kollisi.
Divald: Chcete podniknout asi něco zvláštního.
Šimon: Opravdu, nevím, kudy kam.
Max: Toť tato chvíle; všichni cítíme jakési volání.
Pavlína: Tedy co, to jsem zvědava.
Šimon: Jsem velmi nespokojen. Jsem skoro zoufalý.
Paní Ada: Ach! Máte snad nějaké zvláštní přání —
Šimon: Trpím malostí našich poměrů, dusím se v ovzduší české ubohosti.
Max: Příteli, vyslovuješ bolest nás všech.
Pavlína: Vidíte, a mně se u nás velmi líbí, stále víc a víc.
Šimon: Ale já uvažuji, jak bych z této nesnesitelné země utekl.
Paní Ada: A co pak vás tu tak hněte?
Šimon: Všecko. Potřebuji velkého světa, kosmopolitického prostředí, prudkého ruchu, světel, hemžení, sensace.
Max: Příteli, moje touhy.

Šimon: Ostatně, nevydržím tu už. Jsem odhodlán odjet.
Divald: Chcete se vydat do ciziny?
Šimon: Právě do ciziny.
Pavlína: A což vaše universitní kariéra?
Šimon: Pomýšlím na jinou kariéru, jež by mi lépe odpovídala.
Paní Ada: Považme! A svěříte se nám?
Šimon: Přestoupím nepochybně k diplomacii.
Pavlína: Ach! Vy tedy také?
Kars (Divaldovi): Dominiku, považ, on chce také k diplomacii!
Max (Šimonovi): Příteli, překvapuješ mne. A cítíš se k ní povolán?
Šimon: Jako k ničemu. Můj dávný sen. Vždy jsem směřoval k diplomacii.
Paní Ada: To jste se tu velmi vhodně sešli; pan Divald a Kars jdou také k diplomacii.
Divald: Skutečně, rozhodli jsme se vstoupit do zahraniční služby.
Kars: Ano, jsme přesvědčeni, že jsme k ní povoláni.
Pavlína: Pane Maxi, co vy tomu říkáte?
Max: Toť choulostivá otázka. U nás kde kdo chce jít k diplomacii. Je to přímo manie. Ale jest uvažovati, má-li každý z našich kandidátů diplomacie také vlastnosti, jichž tato zvlášť významná služba vyžaduje.
Divald: Před chvílí jsem tu zdůrazňoval, jak přísně dlužno pojímati kvalifikaci k této službě.
Max: Je přímo nejvážnějším problémem našeho státu, koho vyslati do ciziny s důvěrou, že bude opravdu důstojným representantem národa.
Paní Ada: Koho vyslati?
Divald: Nemáme diplomatických tradicí.
Max: Toť naše neštěstí. Kdežto jiní národové mají

starou souvislost styků s cizinou, mají diplomatickou společenskou vrstvu, my neznáme, žel, lidí diplomatické praxe.

Divald: Musíme se tedy ohlížet po lidech, kteří by dovedli asi nejlépe odpovídati zvláštním požadavkům, jež diplomatická služba klade.

Pavlína: Nuže?

Max: Pravda. A tu jsou různé názory o tom, kdo byl by k ní nejpovolanějším.

Paní Ada: Prosím, uvažujte.

Divald: Kdo by byl k diplomacii nejpovolanějším? Kdo jiný než voják, muž vyzkoušený v taktice boje. Toť obojí strategie. Umění strategie je základem umění diplomatického.

Kars: Ovšem, to jsou argumenty!

Divald: A toť také poučení velikých národů. Koho vysílají dnes do ciziny, na nejzodpovědnější místa jako zástupce? Voják-diplomat, toť zahraniční representant budoucnosti.

Kars: O tom netřeba vůbec debatovat. To je evidentní, přímo eklatantní.

Šimon: Promiňte, že nemohu s vámi souhlasit. Diplomacie je umění mnohem jemnějšího založení; vyžaduje především pronikavého, střízlivého myšlení. Muž vědy, duch exaktní a zároveň universální; nevím, kdo jiný je lépe k diplomacii kvalifikován.

Paní Ada (k Maxovi): A váš názor?

Max: Uvedu příklad. Procházím-li dějinami, nevidím větších zjevů státníků diplomatů, než byl takový Chateaubriand nebo Benjamin Constant — a to byli básníci.

Pavlína: Že mne to hned nenapadlo!

Max: Ano, básník, toť ideál diplomata. Básník, jemuž vše z milosti je dáno, jenž všechno zná, chápe

a proniká. Sám sebou je vždy osobností, jež fascinuje. Každý projev jeho ducha vyvolává úžas.

Šimon: Promiň, ale nemohu s tebou naprosto souhlasit. Base, na níž já stojím, je mnohem modernější.

Divald: Ani já nemohu sdílet vašeho názoru.

Kars: Ale kdepak, ani pomyšlení.

Max: Já však opakuji, že především básník je předurčen k diplomatickému poslání.

Paní Ada: To by bylo tedy povolání pro vás.

Pavlína: Ale, matinko, pan Max chce být jen básníkem.

Kars: Nu, to konečně.

Max: Netajím se, že v posledních dnech doléhá na mne tíha zodpovědnosti. Ptám se, není-li skoro mou povinností, abych sloužil národu tam, kde je mu nejvíce služby zapotřebí.

Šimon: Příteli, naprosto tě nechápu.

Max: Cítím hnutí svědomí. Slyším hlas kategorického imperativu.

Pavlína: Můj Bože, snad i vy nezamýšlíte nás opustit?

Max: Slečno, víte snad, že naopak přál bych si navždy —

Pavlína: Chtěla jsem říci —

Max: Pomýšlím-li na zahraniční službu? Jaké tajemství, jež v několika dnech může být odhaleno?

Paní Ada: Vyjednáváte snad se zahraničním ministerstvem?

Max: Totiž ministerstvo —

Pavlína: Vyjednává s vámi.

Max: Tak lze to říci spíše.

Šimon: Ale to není možná.

Paní Ada: Byl jste asi vyzván.

Pavlína: Ovšem. Přirozeně.

Do pokoje vstupuje hlučně ředitel Gabriel s panem Martinem.

Gabriel: Podívejme se. Toho se dovídám až dnes. Ado,

představ si: pan Martin nebyl za války v cizině.

Paní Ada (k Martinovi): Tak! Vy jste nebyl za války v cizině?

Martin: Milostivá paní! A to si myslíte, že byl bych dnes, čím jsem, kdybych byl býval za války v cizině?

Gabriel (tiskne ruku Maxovi, Šimonovi a Divaldovi): A to jsem rád, že vás zase vidím, to jsem velmi rád.

Pavlína: Tatíčku, pan Kars, přítel, legendární přítel pana Divalda.

Gabriel (tiskne Karsovi ruku): A to mne těší, to mne tuze těší. Také voják?

Kars: V této chvíli stále ještě, pane řediteli, přidělen jako tlumočník generálu Monnierovi.

Gabriel: A to je zajímavé. Tak také tlumočník generála Monniera. Nu a řekněte, co pak dělá stále generál Monnier? Nestýská si u nás? Je spokojen?

Divald: Ani nedovedeme v této chvíli říci, jak se mu daří.

Kars: Opravdu, to je nám dost těžko říci. Už velmi dávno jsme ho neviděli.

Martin (pije čaj): Milostivá paní! A to si myslíte, že kdybych byl býval za války v cizině —

Gabriel: Vy jste asi, pánové, na dovolené.

Pavlína: Pánové se vlastně už s generálem Monnierem loučí.

Gabriel: Tak! On už odchází. A to je škoda. Takový chlapík, takový neobyčejný vojevůdce!

Divald: Pokud vím, pane řediteli, generál Monnier nehodlá odejít.

Pavlína: Ale pánové od něho odcházejí.

Gabriel: Tak! Podívejme se. A to je dobré.

Pavlína: Pánové jsou na přechodu do zahraniční služby.

Gabriel: Nu, to chválím. To se mi líbí. To ve mně vzbuzuje respekt.

Kars: Vskutku, jsme už na přechodu.

Pavlína: A nejen oni. Také druzí naši hosti. Pan Max a docent Šimon rozhodli se vstoupit také k diplomacii.

Gabriel: A, pánové, to mně opravdu imponuje.

Martin (vykřikne): Milostivá paní! Kdo byl za války v cizině, ten je dnes v jiném postavení než já.

Gabriel (přechází): Pánové! Nikde, pravím, v žádném státním oboru nepotřebujeme tolik lidí.

Martin (s výkřikem): Milostivá paní! Kdo byl za války v cizině, ať kdekoli, ať jen okamžik, ten je už přec dávno v zahraniční službě.

Gabriel (přechází): Pánové! Je mým přesvědčením, že není pro nás závažnějšího státního úkolu, než vybudovat organisaci naší diplomacie.

Martin (s výkřikem): Milostivá paní! To neštěstí! Já, jenž byl tak dlouho v cizině, vrátil jsem se domů právě, když vypukla válka.

Gabriel (přechází): Pánové! Proto já říkám: nelitujme obětí na vybudování naší diplomacie.

Martin (s výkřikem): Milostivá paní! Vždyť diplomacie, to je můj ideál, po žádném povolání tak netoužím, k jiné službě se nehodím.

Gabriel (přechází): Pánové! Já stále opakuji: ohlížejme se na všech stranách po lidech, které bychom mohli poslat do ciziny.

Martin (s výkřikem): Milostivá paní! Vždyť vidíte, jak dlouho trpělivě čekám na místo v diplomatické službě.

Gabriel (přechází): Ano, pánové!

Martin (resignovaně usedá vpravo): Ale kdež pak já. Kdež pak já!

Gabriel (přechází): Proto říkám: pošleme do zahraniční služby každého člověka, kterého máme.

Do pokoje vstupuje Dr. Gabriel a nervosně usedá vpravo.

Dr. Gabriel: Tak! Ty ještě nejsi spokojen?

Ředitel Gabriel: Stáňo, my tu mluvíme o naší diplomacii.

Dr. Gabriel: Dobře. Já o ní chci také mluvit.

Ředitel Gabriel: Zdůrazňuji tu právě, jaká je to fundamentální otázka našeho státu.

Dr. Gabriel: A já mám na ní svrchovaný zájem.

Ředitel Gabriel: Právě jsem tu objasňoval, jak se nás tato fundamentální státní otázka všech dotýká.

Dr. Gabriel: To bych s tebou upřímně souhlasil.

Ředitel Gabriel: A vyslovoval jsem některé návrhy, jak asi bylo by tuto fundamentální otázku řešit.

Dr. Gabriel: Tak! Ještě návrhy! Snad ještě nové návrhy?

Ředitel Gabriel: Ovšem, pro tebe je rozřešena. Ale ty si neuvědomuješ, jaké katastrofální následky —

Dr. Gabriel: Uvědomuji si právě katastrofální následky. Já ty katastrofální následky všude kolem vidím. Jsem jejich obětí.

Paní Ada: Pro Pána Boha, stalo se něco?

Dr. Gabriel (podává řediteli Gabrielovi noviny): Tu máš, zatrhl jsem to červenou tužkou, přečti si to!

Pavlína: Dovol, tatíčku.

Ředitel Gabriel (čte): Pánský klub se rozešel.

Paní Ada: Je-li možno!

Ředitel Gabriel: Všichni jeho členové nastoupili totiž místa v cizině, v diplomatické službě.

Dr. Gabriel: Tak prosím! A čti dál.

Ředitel Gabriel: Klub automobilistů uzavřen.

Dr. Gabriel: Proč?

Ředitel Gabriel (čte): Všichni jeho členové odcestovali totiž za hranice v diplomatickém poslání.

Dr. Gabriel: Prosím! Dál!

Ředitel Gabriel: První pražský klub, lyžařský klub, klub vzduchoplavecký, první pražský tennisový klub.

Dr. Gabriel: Všecky zanikly: všichni jejich členové odjeli do ciziny v službách zahraničních.

Ředitel Gabriel (čte): Krise v administrativě všech našich politických stran.

Dr. Gabriel: Sekretáři všech našich politických stran vstoupili do zahraniční služby.

Ředitel Gabriel (čte): Vycházení všech našich novin ohroženo.

Dr. Gabriel: Většina redaktorů všech našich novin vstoupila do služby diplomatické. *(Vstává.)* A doufám, že za příkladem těchto průkopníků půjdou do zahraniční služby příslušníci ostatních našich stavů a povolání. *(Dopíjí čaj.)* Mnoho zdaru! Poroučím se. S Bohem. *(Odchází.)*

Paní Ada: Ale to je opravdu hrozné.

Pavlína: Tatíčku, ještě něco?

Ředitel Gabriel (utírá si s čela pot): Tak! Je toho snad málo?

Paní Ada: Pánové, jste všichni polekáni. Prosím, sedněte si opět. *(Všichni usedají.)*

Pavlína (nalévá všem čaje): A přijměte občerstvení.

Max: Tak, prosím, co tomu říkáte?

Divald: Smím-li vyslovit svůj názor, nuže já se domnívám, že v našem zahraničním vedení není všecko v pořádku.

Pavlína: Tak, myslíte?

Kars: Rozhodně, to už je jisté.

Max: Obávám se, že tam rozhodují vlivy, jež jsou důstojnosti naší diplomacie na úkor.

Ředitel Gabriel: Ale, pro Pána, co to říkáte!

Šimon: Žel, je to asi příliš pravdou. Do zahraniční služby vstupují lidé, kteří nemají vždy opravdové kvalifikace.

Martin: To je také moje přesvědčení.

Divald: Skutečně, jest jasno, že jsou tam jmenováni

lidé mnohdy jen na základě protekce, ať už společenské nebo úřední.

Max: Ale já považuji za největší zlo vliv politických stran.

Šimon: Ten neblahý politický klíč.

Martin: Ale, kam to povede, řekněte, kam to povede?

Kars: Opravdu, vždyť je to hrozné, kam to povede.

Vstupuje Dr. Kavan, dokonale oblečen, s monoklem, svléká pravou rukavici a líbá paní Adě ruku.

Paní Ada: Pane ministerský rado, vy nám to jistě povíte.

Dr. Kavan: Povím, milostivá paní, povím, všecko povím. *(Líbá ruku Pavlíně.)* Je mnoho co povídat. *(Tiskne ruku řediteli Gabrielovi.)* Proto sem spěchám.

Pavlína (k Dru. Kavanovi): Sedněte si tu uprostřed nás.

Všichni usedají kolem Kavana a napjatě čekají.

Ředitel Gabriel: A, vážený příteli, nyní povídejte.

Dr. Kavan (pije čaj): Hned, hned začnu, pane řediteli.

Divald (šťouchne Karse): Petře, teď poslouchej.

Paní Ada: Nuže —

Dr. Kavan (vstává): Nuže, u nás je napětí.

Všichni, mimo paní Adu a Pavlínu vstávají také a obklopí Kavana.

Ředitel Gabriel: Povídáte, napětí —

Dr. Kavan: Ano, u nás je hrozné, neobyčejné napětí.

Divald: Totiž, v zahraničním ministerstvu.

Dr. Kavan: My, jednotliví úředníci, hledíme na sebe nejistě, pátravě, rozčileně, přecházíme stále pokoji, hledíme jeden na druhého se zvláštní pozorností, s nedůvěrou, podezřením. Přecházíme po špičkách, shromažďujeme se po chodbách, debatujeme, každý vyslovuje své dohady.

Pavlína: Ale to musí být opravdové utrpení.

Dr. Kavan: Muka, slečno. Žijeme jako v pekle.

Ředitel Gabriel: Nu a co? Snad se děje něco zvláštního?

Dr. Kavan: Nikdo nic neví.

Kars (Divaldovi): Vidíš, nikdo nic neví.

Paní Ada: Proč se tedy tak sužujete?
Dr. Kavan (tajemně): Ale všichni cosi tušíme, každý něco předvídá.
Martin: Nějaké rozhodnutí?
Dr. Kavan: Toť právě, nač se ptáme.
Kars (Divaldovi): Vidíš, to je, nač se ptají.
Pavlína: Bezradně?
Dr. Kavan: Úplně bezradně. Nemáme ponětí, ani tuchy.
Kars (Divaldovi): Vidíš, nemají ponětí, ani tuchy.
Paní Ada: Ale to je pak k zoufání.
Dr. Kavan: Naprosto k zoufání.
Pavlína: Ale snad se znepokojujete bez příčiny.
Dr. Kavan (tajemně): Ó, příčina tu je.
Kars (Divaldovi): Vidíš! Příčina tu je.
Dr. Kavan: To my zvětříme.
Paní Ada: Nu, pak tedy —
Dr. Kavan: Rozhodně je něco ve vzduchu.
Ředitel Gabriel: Vážený příteli, prosím vás, promluvte konečně.
Dr. Kavan (usedá): Nuže, já vám to povím.
Všichni usednou kolem něho.
Divald (Karsovi): Poslouchej, teď to přijde.
Dr. Kavan: Zkrátka tedy, zdá se, že naše vedení chápe, že už to tak dál nejde.
Šimon: Vidíte, neříkal jsem to?
Pavlína: A co už tak dál nejde?
Dr. Kavan: Všecko. Nejde už nic. Všecko je zastaveno.
Kars (Divaldovi): Slyšíš, všecko je zastaveno.
Dr. Kavan: Dnešní stav je nadále nemožným.
Max: Před chvílí jsme došli k tomu závěru.
Ředitel Gabriel: A, vážený příteli, co je příčinou toho nemožného stavu?
Dr. Kavan: Příčin je mnoho. Příčin je nespočetně.
Pavlína: Ale zejména, dle vašeho názoru?

Dr. Kavan: Zejména tedy, mohu-li vyslovit svůj soud, je to, že máme nesmírně úředníků.
Ředitel Gabriel: Opravdu?
Dr. Kavan: Nu, pravé spousty. A to úředníků, kteří se k nám dostali bůh ví, jak.
Martin: To je to právě.
Dr. Kavan: A kteří nemají zhola žádných schopností, jsou vůbec bez kvalifikace.
Divald: Aha, už se to poznává.
Dr. Kavan: Kteří se prostě k zahraniční službě nehodí.
Martin: Ty omyly! Ale to jsou ty společenské protekce!
Šimon: A ty politické klíče.
Pavlína: A nyní nevíte, co s těmi všemi lidmi počít.
Dr. Kavan: Právě, slečno, nevíme si s nimi vůbec rady.
Divald: To se dalo čekat.
Ředitel Gabriel: A nyní se hledá východisko.
Dr. Kavan (závažně): Pane řediteli, hledá se východisko.
Kars (Divaldovi): Teď se hledá východisko.
Max: Nejvyšší čas.
Ředitel Gabriel: A v čem se spatřuje?
Dr. Kavan (vstane): Toť, co vám chci říci.
Všichni mimo paní Adu a Pavlínu vstanou.
Divald (Karsovi): Teď, teď to přijde.
Dr. Kavan (tajemně): Nuže, jsme v předvečer neobyčejných událostí.
Ředitel Gabriel: Co, co to pravíte?
Dr. Kavan: Lze čekati nepochybně zcela nový režim, úplnou zahraniční reorganisaci. V nejbližších dnech dojde k novému jmenování.
Divald: V nejbližších dnech.
Kars: Nové jmenování.
Šimon: Už je to tady.
Max: Tak, konečně.
Martin: Teď, teď anebo.

Dr. Kavan: Lze předvídati zcela novou směrnici v personálním vedení. Nepochybně všecko se změní.

Do pokoje vstupuje Balmont.

Balmont (s kloboukem na hlavě): A já vás ujišťuji, že se naprosto nic nezmění.

Ředitel Gabriel (přisunuje Balmontovi křeslo): Promiň, tatínku, ale ty asi nevíš.

Balmont (usedá): Můžeš být přesvědčen, že vím všecko. A opakuji znovu, že se zhola nic nezmění.

Dr. Kavan: Ale račte dovolit, mluvíme zde právě —

Balmont: Mluvte si, co chcete. Mně je to lhostejno. Mne nepřesvědčíte.

Vstupuje paní Matylda; paní Ada a Pavlína jí líbají ruku.

Paní Matylda (líbá paní Adu): Tak. Tak. Byla hodná. Nezlobila!

Balmont (přechází): To je všude stále řečí. To je zvěstí! To je názorů!

Paní Matylda (líbá Pavlínu): A, holčičko, ona byla také hodná! Neplakala! Dala pozor, ať se nenachladí!

Balmont (přechází): Každý den něco nového! Stále by chtěli něco měnit!

Dr. Kavan: Ale račte dovolit, my si patrně nerozumíme.

Balmont (usedá): Nebojte se. Já tomu všemu dobře rozumím. Vím, kam to všecko směřuje.

Paní Matylda (líbá ředitele Gabriela): A on hezky poslouchal Adinku. Neodmlouval jí. A dal pozor, ať ničeho neztratí.

Balmont (přechází): Já se nenechám poučovat. Ať mi nikdo nepovídá podobných rozumů.

Paní Matylda (pozdravuje se s hosty): Mnoho, mnoho je vás tady. A všichni jste si podobni, jeden jako druhý k nerozeznání. *(Doprovázena Pavlínou usedá stranou na pohovce.)*

Balmont (přechází): Ale u vás, to je vždycky moudrostí. Sotva sem vejdu, už slyším plno duchaplných nápadů. Všecko se změní! Chachacha!

Ředitel Gabriel: Ale, tatínku, my zde právě uvažovali o převratu —

Balmont (se zastaví): Tak! Dokonce převrat!

Ředitel Gabriel: Ale pro Boha, nech mne domluvit — o převratu, který se čeká —

Balmont: Leda blázni čekají převrat. Ale každý rozumný člověk má už dost těch žalostných zkušeností. Prosím tě! Tak ty ještě čekáš převrat! Lidičky, vy čekáte převrat! Chachacha!

Ředitel Gabriel (zalomí rukama): Pro smilování Boží!

Balmont: Tak! Ještě Boha se budeš k svým hloupostem dovolávat!

Dr. Kavan: Ale myslíme to v docela jiném smyslu —

Balmont: To je vaše věc. Ale mne nechte při mých smyslech na pokoji.

Paní Matylda (dopíjí čaj): Tak, teď jsem se pěkně posilnila. A nyní si vyložíme patience.

Pavlína (usedá vedle paní Matyldy): Babičko, a mně také. Na něco tajného.

Paní Matylda (vykládá karty): Tak tedy tajného. Nemusí mi toho povídat.

Balmont (přechází): A já se divím, já se opravdu divím, že jste dosud nepřišli k rozumu.

Ředitel Gabriel: Ale, tatínku, přísahám ti, mluvili jsme o něčem naprosto jiném.

Martin: Ano, mluvili jsme —

Balmont: Ale lépe, kdybyste byli nemluvili. Je rozhodně lépe mlčet, než mluvit nesmysly.

Ředitel Gabriel: Pro Krista Pána!

Divald: Račte být ujištěn, že jsme zcela téhož názoru.

Balmont: Tak! Dokonce vy jste téhož názoru!

Max: Ano, my všichni.

Balmont: A to se podívejme! To už ten váš názor stojí za to, když vy všichni jste zajedno.

Divald: Ale vy jste mne neráčil pochopit.

Balmont: Také se ani nehodlám snažit, abych vás pochopil. Takoví kloučkové! Kdybyste si místo zbytečných hovorů hleděli svého povolání!

Ředitel Gabriel: To je už marné! Marné a marné!

Šimon: Račte dovolit, já to objasním.

Balmont: Vy chcete něco objasňovat! Co pak jste zač?

Šimon: Já — já jsem lékař — docent psychiatrie —

Balmont: Nu, pak se nedivím. Promiňte, ale pak se naprosto nedivím. Poznal jsem mnoho lékařů, ale nechtějte, abych vám říkal o lékařích své mínění. A co se týče psychiatrů, víte, nezazlívejte mi toho, ale s psychiatry nedebatuji. S těmi vůbec nemluvím. Chci si zachovat zdravý rozum. *(Odchází do druhého rohu.)*

Paní Matylda: To je divná kombinace. To si musí myslit něco prapodivného.

Balmont (přechází): Tak, prosím, a podobné hlouposti se nebojí mluvit lidé, kteří, jako můj zeť, mají vážné, zodpovědné povolání. *(K řediteli Gabrielovi.)* Prosím tě, hochu, jak pak mají mít lidé důvěru k bance, jejímž ty jsi ředitelem? *(K dru Kavanovi.)* Anebo vy! Co pak si máme mysliti potom o úřadech? Co pak ti ostatní, kteří jsou téhož názoru? *(Ukazuje na Divalda a Karse.)* Tohle jsou vojáci! Nu, teď se nedivím, že to s naší armádou tak dopadá.

Ředitel Gabriel (chytá se za hlavu): To je hrozné! Já se stydím!

Balmont: Ano, styď se, všichni se styďte. Nebo aspoň vy, vážní lidé v zodpovědném postavení, se styďte. Co pak ti ostatní. Tenhle *(ukazuje na Šimona)* je

lékař, psychiatr! Chachacha. A vy *(k Maxovi)* čím pak jste vy?

Max: Já jsem básník.

Balmont: Lidičky! Lidičky! Pojďte se na něj podívat! On je básník!

Paní Ada: Ale tatínku, to přec není k smíchu.

Balmont: Chachacha! To není k smíchu. On je básník. Chachacha! A *(směje se)* a prosím vás *(k Martinovi)* vy, jakého vy jste povolání?

Martin: Já, já hodlám vstoupit k diplomacii.

Balmont (vyskočí a spráskne rukama): On chce vstoupit k diplomacii! Chachacha!

Paní Ada: Ale, tatínku, co pak je na tom divného?

Balmont (přechází): Nic. Aspoň u nás nic.

Kars: Dovoluji si sdělit, že my jsme také na přechodu k diplomacii.

Balmont: Kam že jste na přechodu?

Divald: K diplomacii.

Balmont: Kdo?

Šimon: My všichni — ovšem —

Balmont (vyjeveně): Ado, řekni mi, co to povídají.

Paní Ada: Skutečně, všichni naši hosti rozhodli se vstoupit do zahraniční služby.

Balmont (táhne Kavana do vedlejšího pokoje): Co? Co? Pojďte, prosím vás, pojďte odtud.

Ředitel Gabriel (klesne do křesla): Já se propadnu.

Do pokoje vstoupí rozčilený poslanec Mařan a spěchá k paní Adě.

Mařan (líbá paní Adě ruku): Řekněte, mám se vzdát mandátu?

Ředitel Gabriel: Co zas? Že se vzdá mandátu?

Mařan (líbá ruku paní Matyldě): Řekněte, mám vstoupit do zahraniční služby?

Paní Matylda (bez pohnutí): Vyjde? Nevyjde?

Mařan (klekne před Pavlínou): Sestřenko! Pavlínko! Vy to rozhodněte!

Pavlína (uskočí): Matinko! Pomoc! Já se bojím!

Kars (Divaldovi): Dominiku, nepřišla naše chvíle? Neměli bychom my přispěchat ku pomoci?

Mařan (pobíhá): Mám-li vstoupit do zahraniční služby, musím se vzdát mandátu.

Ředitel Gabriel: Ale co tě to napadá?

Mařan: Vzdám-li se mandátu —

Ředitel Gabriel: Vidíte, s tím není také řeč.

Mařan (vybíhá ven): Vzdát se mandátu? Vstoupit k diplomacii?

Paní Matylda: Vyšlo!

Do pokoje vstoupí Dlask.

Pavlína (spatří Dlaska): Představte si! On se vrátil!

Dlask (líbá paní Adě ruku).

Kars: To je hrůza! Ještě jeden a snad také —

Všichni hledí užasle na Dlaska, jenž líbá ruku Pavlíně. Balmont a Dr. Kavan vracejí se z vedlejšího pokoje.

Paní Ada (užasle): Pavlíno, prosím tě, ale já opravdu nevím.

Dr. Kavan (spatří Dlaska): Nebesa! On se vrátil!

Ředitel Gabriel (jemuž Dlask tiskne ruku): Račte prominout, ale nevzpomínám si —

Dlask (usedá u stolu): To nevadí.

Paní Matylda (vykládá si karty): Tak? On se vrátil?

Balmont: Hleďme! Odkud pak se vrátil?

Pavlína: Považte! On se vrátil od břehů Orinoka!

Ředitel Gabriel (k paní Adě): Prosím tě, Ado, znáš toho člověka?

Balmont (k Dlaskovi): A, co pak jste dělal tak daleko, až u břehů Orinoka?

Dlask (hltavě jí a pije).

Pavlína: Přece národní propagandu.

Ředitel Gabriel: A to je jiná. To je skutečně něco.
Šimon (k Maxovi): Prosím tě, můžeš mi říci, kdo to je?
Max (k Šimonovi): Právě se tě chci ptát.
Balmont (dotírá na Dlaska): Jakou že jste tam dělal propagandu?
Dlask: Všeobecnou českou národní propagandu: politickou, kulturní, zábavnou.
Ředitel Gabriel: A to je čin! Toho potřebujeme! To je úctyhodné.
Martin (doléhá na paní Adu): Milostivá paní! Nemáte tušení!
Kars (k Divaldovi): Dominiku! Já mám strach!
Ředitel Gabriel: A což, všechno se vám dařilo? Měl jste úspěch?
Dlask: Dokonalý. Nad všecky představy.
Ředitel Gabriel: Nu, to je pro nás všecky radost. Prokázal jste státu neocenitelné služby. Jsme vám za ně všichni zavázáni.
Martin (dotírá na paní Adu): Milostivá paní! Varuji vás!
Balmont (přechází): To se mi příliš nelíbí. Dělal propagandu!
Paní Matylda (vykládá karty): Nu, to je od něho hezké, že se přece konečně vrátil.
Balmont (k Dlaskovi): A proč pak jste se vrátil?
Dlask: Já? Proč jsem se vrátil?
Ředitel Gabriel (mluví s Kavanem): Ježíši Kriste!
Balmont (dotírá na Dlaska): Nu, jen to řekněte, proč jste se vrátil.
Dlask: Myslil jsem, že to víte. Přece k vůli Pavlíně.
Kars (Divaldovi): Dominiku! Vrátil se k vůli Pavlíně!
Ředitel Gabriel (běží k Dlaskovi): K vůli komu? Jak jste se to ráčil vyslovit?
Dlask: Přišel jsem si pro Pavlínu.
Ředitel Gabriel: Vy, vy jste si přišel pro Pavlínu!

Dlask: Ovšem. Vás to snad překvapuje?

Všichni se shrnou a hledí užasle, co se bude dít.

Ředitel Gabriel: Pane! Pane! Mne že to překvapuje?

Paní Ada: Pavlíno, ty ho znáš?

Pavlína: Ale ovšem. Dávno.

Ředitel Gabriel (k Dlaskovi): A víte, víte, pane, kdo jsem já?

Dlask: Pavlíno, nemýlím se, je to tvůj tatínek?

Balmont (vrací se k Dlaskovi): Poslyšte, ale vy jste mi nějak povědomý. Mně se zdá, že jsem vás už někde viděl.

Dlask: A to je možno. Stal jsem se, ostatně mimoděk, dost známým.

Martin (dotírá na paní Adu): Milostivá paní! Neříkal jsem to?

Ředitel Gabriel (lomí rukama): Prosím! On mé dítě jmenuje zcela klidně přede všemi Pavlínou. On se vrátil k vůli Pavlíně! On si pro Pavlínu přišel!

Balmont (vrací se k Dlaskovi): Poslyšte, ale vy jste mi nějak nemile povědom. Dobře-li si vzpomínám, spatřil jsem vás za prapodivných okolností.

Dlask: A to jsem rád, že se tedy nemusíme zvlášť seznamovat. *(Tiskne Balmontovi ruku.)* Pavlíno, je to tvůj dědeček?

Pavlína (vede Dlaska k paní Matyldě): A tady je moje babička.

Paní Matylda (jíž Dlask líbá ruku): Chvála Bohu, jen když se vrátil.

Ředitel Gabriel (chytá se za hlavu): Tak, jen se na něj podívejte! Přijde, kde se vzal, tu se vzal, a už se zná s celou rodinou a je tu jako doma.

Max: Ale to je neslýchané.

Balmont (vrací se k Dlaskovi): Poslyšte, ale vy jste mi přec jen stále trochu podezřelý. Nejste vy, nejste vy také téhož názoru?

Dlask: Jakého to, názoru, prosím, myslíte?
Ředitel Gabriel: Ne, to je prostě už hrůza!
Balmont (k Dlaskovi): Myslím téhož názoru, jako tihle človíčkové?
Dlask: Bůh ví, to mi můžete věřit, že žádného názoru v celém světě nejsem tak dalek.
Ředitel Gabriel: Ado, řekni, co mám dělat, poraď mi, vždyť já pozbudu rozumu.
Balmont (přechází): Nu, to by šlo — on aspoň není téhož názoru.
Dlask: Pavlíno, směl bych tě ještě poprosit?
Pavlína (přináší čaj): Hned, hned můj drahý hochu.
Ředitel Gabriel (vyskočí): Co? Co? Ty mu říkáš, můj drahý hochu? A vy, pane, ji nepřestanete jmenovat Pavlínou?
Divald: To je odvaha!
Kars: Jak — jak si to můžete dovolit?
Šimon: Jaká smělost!
Max: To přestává všecko!
Martin: To už hraničí.
Dlask: Pavlíno, ty se tak nejmenuješ?
Pavlína: Jich se snad budu ptát, jak ho mám nazývat!
Ředitel Gabriel: Ne, ale mne se budete ptát. Mne, jenž jsem otcem své dcery, jenž mám snad jako její otec právo —
Dlask: Vy máte své právo, jako Pavlínin otec, já však mám také své právo jako její ženich.
Ředitel Gabriel (se zhroutí): Ado, má drahá ženo, slyšela jsi? On má své právo, jako Pavlínin ženich!
Divald: Jako Pavlínin ženich!
Kars: To není možná!
Max: To je drzost!
Šimon: Ostuda!
Martin: Skandál!

Balmont (k hostům): Prosím vás, přestaňte tady hlučet, nejste doma! *(Přistupuje k Dlaskovi.)* Třeba, abych se vás ještě na něco zeptal. Nejste-li — a já vám věřím — nejste-li téhož názoru nechcete snad přece také vy jít k diplomacii?

Dlask: Pavlíno, představ si! Já a k diplomacii! To je nápad! Dědečku, Bůh mne zachraň!

Ředitel Gabriel (běží k Dlaskovi): Ale teď toho mám dost!

Dlask (pije čaj): Hned. Hned. Okamžitě.

Balmont (přechází): Není téhož názoru. K diplomacii také nechce jít. To by mě uspokojovalo.

Ředitel Gabriel (k Dlaskovi): Pane, vy si myslíte, že i tady, v mém domě, budete hrát komedii?

Dlask: Ale dovolte, já nehraji komedie.

Pavlína: Tatíčku, vždyť my to oba myslíme zcela vážně.

Balmont: Co? Co zas? Co pak oba myslíte vážně? Snad přece jen myslíte —

Dlask: Ale myslíme oba vážně na svůj sňatek.

Ředitel Gabriel (k Dlaskovi): Vy, vy, pane, si troufáte?

Pavlína: Opravdu, myslíme oba, zcela vážně a jen na sňatek.

Balmont (přechází): Nu, to by šlo. — Jestliže nemyslí na nic jiného než na sňatek —

Ředitel Gabriel (k Dlaskovi): Vy, vy jste tak drzý a myslíte, že má dcera vyrostla —

Dlask: Samozřejmě! Pro mne!

Pavlína: A já si to myslím také.

Ředitel Gabriel: Nuže, já, já si myslím něco jiného.

Dlask: Co pak vy si myslíte? *(Vstane a líbá Pavlínu.)* S Bohem, Pavlínko!

Ředitel Gabriel: Pane, vy jdete tak daleko, že mé dítě líbáte?

Pavlína (líbá Dlaska): Tatíčku, to je omyl. To já ho líbám.

Ředitel Gabriel (odtrhne Pavlínu): Má dcero, víš, jak si to odpykáš? Tušíš, kam půjdeš nyní za trest?

Dlask (líbá paní Adě ruku): Pavlínečko, neboj se, přijdu tam za tebou.

Ředitel Gabriel (jde ke dveřím): Pane, vy půjdete tudy.

Paní Matylda (jíž Dlask líbá ruku): Tak, jen když se šťastně vrátil. A byl hodný. Nezapomněl na Pavlínku.

Ředitel Gabriel (k Dlaskovi): A už nikdy nepřekročíte mého prahu!

Balmont (poklepává Dlaskovi na rameno): Na shledanou! Vy jste chlapík! Z vás mám radost!

Ředitel Gabriel (otvírá dveře): Tak, pane, s Bohem.

Dlask (odchází): Na shledanou.

Ředitel Gabriel (vrací se do pokoje): Ale je to drzost! Přijde, Bůh ví, kde se vzal, a odvažuje se myslit na mou dceru. Ale dostal co proto!

Divald:
Kars:
Šimon: Ten si to zapamatuje!
Max:
Martin:

Všichni tisknou řediteli Gabrieli ruku a blahopřejí mu.

Balmont (přechází): Chlapík; Pavlínko. Z toho něco bude.

Ředitel Gabriel: A tím jsou jeho námluvy u konce.

Dlask (nakoukne do dveří): Mýlíte se. To je teprv jejich počátek.

OPONA

DĚJSTVÍ DRUHÉ

Rozlehlá zahrada, obklopena mřížovým plotem; v pozadí villa. Vpředu fontána, před níž je lavička. Venku před plotem také lavička. Tu s levé strany kráčí cestou Balmont a ředitel Gabriel.

Ředitel Gabriel (se zastaví): Nuže, představ si, od té doby k nám chodil onen drzý mladík každý den.
Balmont (se zastaví): Dokonce pravidelně.
Ředitel Gabriel: Prosím, každý den, přesně o páté hodině odpoledne.
Balmont: To jste měli asi zábavu.
Ředitel Gabriel: A bylo zhola marno mu v tom zabránit.
Balmont: Co, a tys se o to pokoušel?
Ředitel Gabriel: Nařídil jsem, že ho nesmějí k nám vpouštět; sám jsem hlídal u dveří. Posléze jsem uzavřel celý dům.
Balmont: Dostal se k vám přece?
Ředitel Gabriel: Jak, to je mi nad rozum.
Balmont: Tak. A jak se u vás choval?
Ředitel Gabriel: Úplně jako doma; nasvačil se, popovídal s Pavlínou, políbil ji a poroučel se.
Balmont: A tys se rozčiloval?
Ředitel Gabriel: Žádal jsem ho, aby se okamžitě vzdálil.
Balmont: Málo platno!
Ředitel Gabriel: Vyhrožoval jsem mu.
Balmont: Nelekl se!
Ředitel Gabriel: Zakázal jsem mu jednou pro vždy, aby se u nás ještě jednou objevil.
Balmont: Nedbal toho.
Ředitel Gabriel: Představ si, co mi řekl!
Balmont: Co pak ti řekl?

Ředitel Gabriel: Že prý nemůže nechat Pavlínu tak osamělou, že nemá svědomí, aby ji ponechával opuštěnosti, že nemá srdce, aby ji nechal trpět steskem.

Balmont (usedá na lavičce): To je opravdu dobré.

Ředitel Gabriel: A když jsem ho upozornil, že je to můj dům, jejž přes mé nejpřísnější zákazy navštěvuje, odpověděl —

Balmont: To jsem zvědav, co pak odpověděl?

Ředitel Gabriel: Odpověděl, že prý nechodí ke mně, že chodí k Pavlíně.

Balmont: A nechodil k ní?

Ředitel Gabriel: Ale já už nestrpím, aby k ní chodil. Já nebudu hrát v svém domě směšnou úlohu. Učinil jsem tomu tedy konec.

Balmont: Tak přece se ti to podařilo?

Ředitel Gabriel: Ať si k nám nyní chodí třeba zcela pravidelně.

Balmont: Tys se s tím tedy smířil?

Ředitel Gabriel: Tatínku, ty si můžeš myslet, že bych ustoupil před jeho terorem? Že bych připustil Pavlíně styk s tak nestoudným člověkem?

Balmont: A co pak proti němu stále máš?

Ředitel Gabriel: Ale považ si, vždyť je to hrůza, vždyť ty ani nevíš, co je to za mladíka! Nemáš ani tušení, jakou má pověst!

Balmont: Vím jen, že není téhož názoru, jako kloučkové, kteří k vám chodí na čaj, a že nechce, jako oni, jít k diplomacii. A to mi stačí.

Ředitel Gabriel: Ale nemáš představy, co všecko provedl.

Balmont: Nějaké veselé kousky, co?

Ředitel Gabriel: Ale nedovedeš se ani dohádat jeho možných úmyslů.

Balmont: Je mi jen známo, že má úmysl oženit se s Pavlínou.

Ředitel Gabriel: Co, a ty zůstáváš klidným? Nebledneš? Neupadáš do záchvatu?

Balmont: A dověděl jsem se také, že se Pavlína chce za něj provdat.

Ředitel Gabriel: Pavlína, mé jediné, milované dítě, že se chce za něj provdat?

Balmont: To přece není nic divného.

Ředitel Gabriel: Tak! To není ještě nic divného!

Balmont: A já Pavlínu velmi dobře chápu.

Ředitel Gabriel: Tak! Ty ji dokonce chápeš!

Balmont: A ty bys udělal nejlépe, kdybys ji chápal také.

Ředitel Gabriel: Tak ty mi dokonce doporučuješ, abych — chápal svou dceru.

Balmont: Nu, z tvého otcovství přece ještě neplyne —

Ředitel Gabriel: Myslím, že z něho plyne aspoň trochu otcovského práva. A já se toho otcovského práva vzdát nehodlám, já ho použiji. A tady, tady svatě prohlašuji, že donutím Pavlínu.

Balmont: Jak pak Pavlínu donutíš?

Ředitel Gabriel: Zlomím její odpor, přervu její styky.

Balmont: A to mne zajímá, jak to učiníš.

Ředitel Gabriel: Milý tatínku, mohu ti říci, že jsem to už učinil.

Balmont: Podívejme se, tys to dokonce učinil.

Ředitel Gabriel: Ovšem, já Pavlínu z našeho domu, v němž není bezpečna, odvezl.

Balmont: A kam pak jsi ji odvezl?

Ředitel Gabriel: Nezbylo mi, než abych ji odvezl sem.

Balmont: Ale! K nám! Pavlína je snad dokonce už tady!

Ředitel Gabriel: Doufám, že dovolíš, abych ji tu na čas uzavřel.

Balmont (vstane a odchází vpravo cestou): Za tyhle mříže, ne?

Ředitel Gabriel (jde za ním): Doufám, že jsou dost pevné a vysoké.

Balmont: A to bude příjemné vězení. A pro mne a pro mou ženu ještě příjemnější hlídání.

Ředitel Gabriel: Přirozeně, jen pokud Pavlína nevypustí dnešních šílených myšlenek z hlavy.

Balmont: Tedy přirozeně jen na krátko.

Ředitel Gabriel: Přirozeně, jen zcela na krátko.

Balmont a ředitel Gabriel zajdou vpravo cestou kolem plotu. V zahradě u fontány objeví se Pavlína.

Pavlína: Ach, já nešťastná dívka; od milence byla jsem odtržena a sem bez lítosti odvlečena a uvržena do krutého vyhnanství. Slunce! Ptáci! Květy! Co si tu sama počnu s truchlivou svou láskou? Tady bude mi osaměle přecházet v chmurném vězení, sem a tam, sem a tam, *(jde k mřížím)* a narážeti hlavou na tyto železné mříže. Nedohlednu se drahé jeho tváře a nedoslyším ani dalekých ohlasů jeho slov. Kde asi nyní dlí a kde bloudí jeho zrak a zdaž vzpomíná mne, ubohé milenky? Ó, touho, prudká divoká touho, co si tu počnu? Kam mám zírat, když on není se mnou, nač mám pomyslit, když mé myšlenky jsou rozervány milostným steskem? Srdce, proč bušíš, když on tě neslyší? Ó, slzy, řiňte se po nešťastných mých lících —

V zahradě, vedle Pavlíny objeví se paní Ada v cestovních šatech a usedne na lavičce.

Paní Ada: Vidíš, Pavlíno, kam to dospělo.

Pavlína: Matinko, tys přijela za mnou?

Paní Ada: Co pak mi jiného zbývalo?

Pavlína: Ty si už také zoufáš?

Paní Ada: Měla bych k tomu aspoň dost důvodů.

Pavlína: Ty, tys se do něho také zamilovala?

Paní Ada: Pavlíno, dovolíš-li si ještě jednou vůči mně podobných slov —

Pavlína: Ale, matinko, já bych se ti nedivila.

Paní Ada: Pamatuj si, dovolíš-li si vůči mně ještě jednou podobných slov, už nikdy za tebou nepřijedu.

Pavlína: Ale řekni mi, proč pak jsi přijela?

Paní Ada: Řeknu ti to zkrátka: byla jsem k tomu donucena.

Pavlína: A kdo tě k tomu donutil?

Paní Ada: Tvůj roztomilý nápadník.

Pavlína: Matinko, on k nám přišel?

Paní Ada: Jako obyčejně.

Pavlína: A hledal mne —

Paní Ada: Ovšem a hledal tě.

Pavlína: A, co dělal, chudák, když mne nenašel?

Paní Ada: Rozčiloval se, huboval, zuřil.

Pavlína: No, to se mu nedivím.

Paní Ada: Co prý je to za jednání!

Pavlína: A tys mu všechno vypověděla?

Paní Ada: Řekla jsem mu jen, co jsem směla říci. Ostatně, on mne sotva připustil k slovu. Bála jsem se, že nám rozbije dům.

Pavlína: A nerozbil!

Paní Ada: Chvála Bohu!

Pavlína: A co tedy učinil?

Paní Ada: Poručil chaufferovi, aby připravil automobil a požádal mne, abych se připravila na cestu.

Pavlína: A tys mu vyhověla?

Paní Ada: A mezitím si sedl k psacímu stolu v tatíčkově pokoji a napsal dopis.

Pavlína (objímá matku): Matinko, ty jej přinášíš?

Paní Ada (podává list): Tady je. A nyní s Bohem. Musím si aspoň trochu odpočinout. *(Odchází.)*

Pavlína usedá na lavičce a čte dopis. Vzadu

v zahradě objevuje se ředitel Gabriel a zahradní hlídač.

Ředitel Gabriel: A to ti povídám: všecky vchody do zahrady pečlivě uzavřeš.

Hlídač (drží si ruku u ucha): Všecky vchody do zahrady, milostpane?

Ředitel Gabriel: Ano. Ale to by bylo málo. Budeš stále obcházet zahradou a dávat pozor, aby sem nikdo nevnikl.

Hlídač: Tak, milostpane, stále obcházet zahradou.

Ředitel Gabriel: Ale to by nestačilo. Vyjdeš občas podívat se ven, nestojí-li někdo podezřelý před mřížemi. A přistihneš-li tam podezřelého mladého muže, bez milosti ho vyženeš. *(Odchází.)*

Hlídač: Ale to se, milostpane, spolehněte, bez milosti ho vyženu. *(Zavírá vrátka do zahrady a odchází.) Pavlína čte dopis znovu. Zahradní alejí přichází k ní paní Matylda.*

Paní Matylda: Tak se podívejme. A kde že se s ním seznámila?

Pavlína: Ve Vinohradském divadle.

Paní Matylda: Tu to máme. A co pak on dělal ve Vinohradském divadle?

Pavlína: Babičko, toho si nepředstavíš, co tam všecko prováděl. Posléze za zpěvu revoluční písně vztýčil tam rudý prapor a prohlásil smrt starému světu.

Paní Matylda: A pak se do ní zamiloval?

Pavlína: Zamilovali jsme se jeden do druhého.

Paní Matylda: A byli jste oba šťastni.

Pavlína: Žel, babičko, on musel odejít pak za svým povoláním, daleko, za hory, za moře.

Paní Matylda: Chvála Bohu, jen když se nyní šťastně vrátil. A teď jí poslal dopis —

Pavlína (obejme babičku): Ach, jaký dopis! Nikdo na celém světě by takového nenapsal. Já ti jej přečtu.

Paní Matylda (odchází): Bůh chraň! To nesmí! To je tajemství.

Pavlína, čtouc znova list, jde do zahrady; venku před plotem objevuje se na cestě Divald a Kars.

Divald (se zastaví): Petře, je jisto, že jsme chlapíci. Nejen, že, jak se zdá, vystopovali jsme nynější sídlo slečny Pavlíny, ale přibyli jsme sem se závodní rychlostí.

Kars (se zastaví): Dominiku, to jsme prokázali, jací jsme chlapíci.

Divald: Ale nyní, Petře, když s takovým úspěchem jsme sem dorazili, jest nám se tu rozhlédnout a poznat situaci.

Kars: Právě jsem to chtěl navrhnout. Musíme postupovat jako vojáci, strategicky.

Divald: Musíme si uvědomit především válečné cíle: co chceme, a pak, jak asi nejspíše bychom toho dosáhli.

Kars: Dominiku, myslím, abychom si počínali jednak s pronikavým důvtipem a pak s bezpečnou obezřelostí.

Divald: Tedy, naším plánem je získat slečny Pavlíny, potřít všecky ostatní její nápadníky, dosáhnout její ruky.

Kars: A dostat se k diplomacii.

Divald: Jedno je obsaženo v druhém. Řekl bych, že naše námluvy jsou jakousi školou diplomacie.

Kars: Dominiku, to je dobře řečeno. A v této škole dokážeme nejlépe zdatnost k diplomacii. Pavlína jest jakousi naší státníkovou zkouškou.

Divald: Tedy v cílech i postupu za nimi jsme si dokonale jasni.

Kars: Dominiku, vykročme tedy za jejich uskutečněním.

Divald a Kars chtějí vykročit, ale zarazí se, spa-

třivše. Šimona, jenž objevuje se na druhé straně před zahradou a má za to, že je nepozorován.

Šimon (se zastaví): Zdá se, že mi osud přeje. Je jasno, že situace je mi příznivá. V jejich domě nemohl jsem se k ní vlastně dostat. Mohu jen vítat tento šťastný obrat. Tady je krásně a ona je tu sama, bez společnosti dotěrných nápadníků. Tady bude mi lze dostat se konečně k slovu. A budeme moci spolu definitivně rozhodnouti svůj společný život.

Kars (k Divaldovi): Slyšíš? Přišli jsme v nejvyšší čas.

Šimon (zamyšlen k sobě): Že je mi zvlášť nakloněna, o tom není pochybnosti. Znám příliš ženy, abych toho nepostřehl. Posléze, je divno, že vzbuzuji u nich tolik zájmu? A ona je nejženštější žena, kterou jsem kdy spatřil. Mé kouzlo jistě zvlášť na ni působí.

Kars (k Divaldovi): Dominiku, neměli bychom už vystoupit do otevřeného boje?

Divald (položí mu ruku na ústa).

Šimon (k sobě): Myslím, že s ní budu šťasten. Je krásná, vášnivá i duchaplná. Její bohatství je pro mě stejně neocenitelné, jako její rodinné styky. A bude v cizině representovat skvěle můj velkosvětský dům.

Max (objeví se vedle něho a podává Šimonovi ruku): Nuže. Pochybnosti překonány! Rozhodnut?

Šimon: Jest mi třeba jen ještě několik slov rady. Hledám ředitele Gabriela.

Max: Půjdeme tedy spolu.

Divald (vystoupí): Pánové, jaká šťastná náhoda; jdeme k nim právě také na návštěvu.

Kars (vystoupí): Vskutku, právě k nim také spěcháme.

Šimon: Ale jste si jisti, že vás přijmou?

Kars: Myslím, že jim způsobíme radostné překvapení.

Max: Ovšem, jste-li pozváni.

Divald: Pánové, vy jste dostali pozvání?

Max: Já, já ovšem jsem ustavičně všude zván.

Šimon: A já jsem všude vždy radostně vítán.

Na cestě objeví se Martin; nejprve se ulekne, pak rozpačitě pozdraví.

Martin: Krásné počasí, pánové, není-liž pravda? A tady zvlášť je to nyní pravý ráj. Nedalo mi to. Vyšel jsem si.

Hlídač (vystoupí): Podívejme se, on si vyšel. A vy jste si také vyšli? Tak vida, už je tu máme, a hned celý zástup!

Max (k hlídačovi): Člověče, co pak tu chceš?

Hlídač: A co pak tu chceš ty?

Max: Co to znamená?

Divald: Čeho si to dovoluje?

Kars: Dominiku, čeho si to ten sprosťák dovoluje?

Hlídač (chytí Karse za límec a vleče ho pryč): Tak, já že jsem sprosťák? Počkej, já ti dám co proto.

Divald: Člověče, jakým právem si troufáš chovat se k nám tak drze?

Kars (křičí): Dominiku, to je neslýchané, ať mě pustí!

Hlídač (chytne za límec Divalda): Já vám povím, kudy je cesta!

Divald: Ale to je urážka. My jsme vojáci. Máme svou vojenskou čest!

Kars: Dominiku, utecme, to je urážka celého našeho stavu!

Hlídač (odvléká za límec Maxe a Šimona): A alou! Vy za nimi!

Max: Člověče, vždyť se za to budeš zodpovídat.

Kars (utíká): Dominiku, poženeme ho před vojenský soud!

Šimon: Počkej, ty si to odpykáš!

Martin (k hlídačovi): Příteli, to je patrně nedorozumění. My jsme všichni —

Hlídač (odvléká Martina): Já vím dobře, co jste všichni. To mi nemusíš, chlapíčku, vykládat. Já také rozumím, co je rozkaz, že mám odtud vyhnat každého podezřelého člověka, jenž se přiblíží k zahradě.

Martin: Ale to se nás přece netýče. My přece nejsme podezřelí.

Hlídač (jenž všecky vyhnal): Tak! Vy že nejste podezřelí? Mně budete vykládat, že nejste podezřelí? A vy si myslíte, že já nepoznám podezřelé!

Šimon (odchází): Ale je to opovážlivost, jak se k nám ten chlap choval!

Max (odchází): A dokonce i vůči mně, ani vůči mně se nezdržel hrubostí.

Martin (utíká): Pánové, prosím vás, on mi ublížil na těle, skoro mě uškrtil!

Hlídač (vrací se cestou zpět): Podívejme se na ně! Takoví podezřelí lidé a hned celý zástup podezřelých lidí, a ještě si troufají odmlouvat. Ale dal jsem jim ponaučenou. *(Odchází.)* A to já dovedu, když na to přijde. To já plním rozkazy, jak se patří. *(Na cestě před zahradou objeví se dr. Gabriel, zřejmě rozčilen.)*

Dr. Gabriel: To je hrůza. Všecky vchody do zahrady jsou zavřeny. Zbláznili se tady ti lidé?

Dr. Kavan (objeví se za ním): Ach, to jsem rád, že vás potkávám. Chvěji se rozčilením, abych vám všecko vypověděl. Nedovedete si představit, jaké napětí —

Dr. Gabriel: A dejte mi pokoj. Já jsem také v napětí, dostanu-li se dovnitř nebo ne. *(Chce otevřít vrátka do zahrady.)* Tak prosím, tady je také zavřeno! Ale to už přestává všecko. *(Odchází pryč.)*

Dr. Kavan (pospíchá za ním): A pomyslete, úplně, jak jsem předvídal. Dokonalý převrat. Všecko se změní. Jmenování je už rozhodnuto.

Dr. Gabriel a Kavan zajdou vpravo; vlevo na cestě se objeví Dlask a jde rovnou k vrátkům.

Dlask (chce otevřít vrátka): No, to jsem si myslil!

Na cestě objeví se dva kurýři a spěchají k Dlaskovi.

První kurýr (utírá si s čela pot): Uf! Pane, prohnal jste nás!

Druhý kurýr: Věru, k vám bych nechtěl být trvale přidělen!

První kurýr: Po úsilovné námaze vypátráme konečně vaši adresu, sotva tam dorazíme, jste už ten tam.

Druhý kurýr: Spěcháme tam, ale vy jste už zas jinde.

První kurýr: Letíme za vámi rekordní rychlostí.

Druhý kurýr: Konečně vás dostihujeme.

První kurýr: Dobrý den, pane.

Dlask (hledí užasle): Ale, pánové, k čemu to? Proč pak za mnou běháte?

První kurýr (odevzdává Dlaskovi list): Máme přikázáno vám odevzdati.

Dlask: A to tak spěchalo? *(Béře list.)*

Druhý kurýr: Je to důležitý, patrně nesmírně důležitý list, neboť bylo nám uloženo, dodati vám jej expresní rychlostí.

Dlask (dává list do kapsy): To je dobře, že mě na to upozorňujete. Neopominu si jej přečíst, jakmile budu mít volnou chvíli.

První kurýr: Mohli bychom vám snad ještě něčím posloužit?

Dlask: Děkuji. Ačkoli, vskutku, jste-li tak laskavi.

Druhý kurýr: Prosím, přál byste si?

Dlask: Nemáte snad nějaký vhodný klíč?

První kurýr: Myslíte asi paklíč?

Dlask: Pravda, paklíč by byl nejvhodnější.

Druhý kurýr: Přál byste si asi otevřít vrátka do zahrady?

Dlask: Skutečně, nechce se mi přelézat plot.
První kurýr: Ach, to vám můžeme vyhovět. *(Vytáhne z kapsy paklíč.)*
Dlask: To je znamenité. Nu, řekněte, nač bych přelézal plot?
Druhý kurýr (otvírá vrátka): To se rozumí.
Dlask: Vy jste opravdu obratní lidé.
První kurýr: Toť vše, čeho bylo vám třeba?
Dlask: Teď už opravdu nepotřebuji ničeho.
Druhý kurýr: Smíme vás tedy už opustit?
Dlask: S Bohem. Těšilo mne, že jsem se s vámi setkal.
První kurýr: Poroučíme se vám tedy, pane.
Dlask (vchází do zahrady): Na shledanou.
Druhý kurýr (odchází): Ale prohnal jste nás, to je pravda.
Dlask: Lituji, že jste brali své poslání tak vážně.
První kurýr (odchází): Pane, litujeme toho rovněž.
Kurýři odejdou, v zahradě objeví se Pavlína a běží k Dlaskovi.
Pavlína: Skutečně, tys přišel?
Dlask: Ale, Pavlíno, což jsem ti nepsal, že přijdu?
Pavlína: Ale já se bála, že se nedostaneš do zahrady; myslila jsem, že budeme musit spolu mluvit skrz mříže.
Dlask: Ale takhle je to snad příjemnější?
Pavlína: Můj drahý, ovšem.
Dlask: Konečně, Pavlínko, tvé vyhnanství není tak bezútěšné.
Pavlína: Nyní, když jsi tu se mnou —
Dlask: Pěkný kraj. Příjemná zahrada. Mohli bychom se tu spolu usídlit.
Pavlína: Já bych proti tomu nenamítala.
Dlask: Proč také? Zdá se, že by se nám tu líbilo.
Pavlína: Pojďme. Vyjdeme si ven. *(Vychází ze zahrady.)*
Dlask (vychází za ní): Pavlínečko, jak je s tebou krásně.
V té chvíli objeví se za nimi ředitel Gabriel.

Ředitel Gabriel (k Dlaskovi): Tak, pane, vy jste přišel dokonce až sem?

Dlask: A mohu snad já za to, že jsem musel přijít za Pavlínou až sem?

Pavlína: Tatíčku, a tebe to překvapuje, že přišel za mnou až sem?

Ředitel Gabriel: Opravdu, mne už nic nepřekvapuje.

Pavlína: Ostatně uznáš, že je to rytířské jednání.

Ředitel Gabriel: Ale já bych si, Pavlíno, přál, promluvit nyní s tvým rytířem mezi čtyřma očima.

Pavlína: Nechci ti překážet. Byla bych tak jako tak sama šla. Budeš se muset zodpovídat, jak mnou nakládáš.

Ředitel Gabriel: Tak tedy? Já se budu ještě zodpovídat?!

Pavlína: Ovšem. *(K Dlaskovi.)* S Bohem, miláčku. Přijdu za chvíli.

Dlask (líbá Pavlínu): Ale, Pavlínečko, prosím tě, přijď brzy.

Pavlína (odchází): Já bych tu nejraději vůbec zůstala. Ani na chvíli nemůžeme být klidně sami.

Ředitel Gabriel: A nyní si, pane, spolu důkladně promluvíme.

Dlask (ukazuje na lavičku): Nechcete si sednout?

Ředitel Gabriel: Ne, mohu postát.

Dlask (usedá na lavičku): Ovšem, to můžete.

Ředitel Gabriel (usedá na druhém konci lavičky): Ne, to si sednu také.

Dlask: Já proti tomu nenamítám.

Ředitel Gabriel: Nuže, řekněte mi, pane, především, jak jste se dostal do zahrady!?

Dlask: Přirozeně tady tím vchodem, vrátky.

Ředitel Gabriel: A kdo pak vám vrátka otevřel?

Dlask: Představte si, docela neznámí lidé, kteří sem za mnou přišli.

Ředitel Gabriel: Velmi ochotní lidé!

Dlask: A také nesmírně obratní. Byl jsem nad nimi u vytržení.

Ředitel Gabriel: Jste patrně velmi oblíbený muž; všude máte přátele, v každé nesnázi nalézáte pomocníky.

Dlask: Bůh ví, jak to přijde.

Ředitel Gabriel: Mohu vám to vysvětlit.

Dlask: Vidíte, to by mne zajímalo.

Ředitel Gabriel: Myslíte patrně, že vás dosud neznám.

Dlask: Vy mne tedy už konečně znáte!

Ředitel Gabriel (vytahuje výstřižky z novin): Malíř *Dlask* — Pane, vy jste malíř! Pane, vy jste dokonce kubistický malíř!

Dlask: Bože můj! A to je všecko?

Ředitel Gabriel: Už toho by bylo dost. Ale to není ještě nic. Pane, nejen že jste malíř! Dokonce kubistický malíř. *(Nahlíží do novin.)* Vy, vy jste — jakýsi mladík, čaroděj plavovlasý jako slunce, který si podmaní každého, kdo mu přijde v cestu, opilý drzoun a chlastoun a při té příležitosti strhující vůdce všech slabých a slabomyslných —

Dlask: Prosím vás!

Ředitel Gabriel: Ale nejen to! *(Nahlíží do novin.)* Vy, vy si hrajete na anarchistu, na socialistu, na osvoboditele, na pronásledovatele krkavců a ještě ze všeho nespíš jste anarchistou. Ježíši Kriste! Anarchista! A při tom —

Dlask: Co při tom?

Ředitel Gabriel (čte): A při tom pijete. Pijete a spíte. Co děláte, nejsou činy, to je křečovité lapání po tom, co přinese náhoda, příhodná chvíle.

Dlask: Dovolte, odkud —

Ředitel Gabriel: Odkud to o vás čtu? Z novin, pane!

Dlask: Z jakých novin?

Ředitel Gabriel: Z nejvážnějších našich žurnálů bez rozdílu politického směru.

Dlask: A kdo to tam o mně napsal?

Ředitel Gabriel: Divadelní referenti. Pane! Vy, vy tak slabě založená figura!

Dlask: To máte také z novin?

Ředitel Gabriel: Přečtěte si to! Prosím, tak soudí o vás naše veřejnost! Co teď? Co tomu říkáte?

Dlask: Nu, vlastně mají ti kritikové asi pravdu.

Ředitel Gabriel: Doufám však nyní —

Dlask: Že uznám, že je nemožno, abych se ještě o Pavlínu ucházel.

Ředitel Gabriel: Toho aspoň očekávám.

Dlask: Jak, toho čekáte ode mne ještě po tom, čeho všeho jste se o mně v našich nejvážnějších žurnálech dočetl?

Ředitel Gabriel: Pak se odsuzujete sám.

Dlask: Chcete-li! Nemůžete popřít, že to stojí za to. Pavlína stojí za mnohem víc. Pavlína má pro mne větší cenu než celý svět, jenž se toho z divadelních kritik tolik o mně dověděl. A ještě bych k tomu mnoho přidal.

Ředitel Gabriel: Pak musím vám říci to: je-li vaším povoláním provádět komedie, tahat lidi za nos, jestliže se před nikým nezastavíte, když nic vám není svatým, ani vynikající osobnosti, ani politické strany, ani úřady, ba ani stát, ba ani dokonce celý národ; provádíte-li jen skandály, kreslíte karikatury, řečníte demagogicky. Ale to, to není ještě všecko.

Dlask: Řekněte, co ještě.

Ředitel Gabriel: Jestliže policie byla slabá a zakázavši vaše blasfemické vystoupení, posléze pod nátlakem hesel z ulice přece je povolila.

Dlask: Tedy soudíte, to je její věc a vám po tom nic není?

Ředitel Gabriel: Tropíte-li si šašky z celého světa — budiž, pane! Ale ze mne si je tropit nebudete.

Dlask: Toť závěr, k němuž jste dospěl?

Ředitel Gabriel: A proto vám hodlám sdělit, na čem jsem se ustanovil.

Dlask: Hleďme! Právě vám chci oznámit, na čem já se ustanovil.

Ředitel Gabriel: Ale! Vy jste se dokonce také na něčem ustanovil!

Dlask: Slyšte mě tedy: nepodivíte se snad, povím-li vám, že neshledávám našich vzájemných vztahů příliš příjemnými. Chodil jsem ve vašem domě k Pavlíně: nebylo vám to po chuti, dělal jste scény. Odvezl jste Pavlínu tajně sem, aby se se mnou nemohla stýkat. Přijdu sem za ní. Vám to není zase po chuti. Děláte opět scény. Drahý pane, to je trapné, tak to nepůjde, mne to už dopaluje.

Ředitel Gabriel: To už přesahuje rozum. Vy si patrně na mne ještě stěžujete?

Dlask: Jsem vašeho chování prostě už syt. To přec není slušné, abyste Pavlínu a mě stále rušil, abyste nám ztrpčoval život. Ten vztah už není možný.

Ředitel Gabriel: V tom bych s vámi upřímně souhlasil.

Dlask: Těmto trapným poměrům musí být učiněn konec.

Ředitel Gabriel: Právě to je mým míněním.

Dlask: Nuže, já našel z nesnesitelného našeho vztahu východisko. Uznáte, že je na ně nejvyšší čas. Abychom tedy mohli všichni spokojeně žít, předkládám vám k podpisu tuto listinu.. *(Podává řediteli Gabrielovi listinu.)*

Ředitel Gabriel (do listiny nahlédne): Člověče, zbláznil jste se? Já mám podepsat, dokonce podepsat výslovné svolení k Pavlíninu sňatku — s vámi!

Dlask: Přijměte to jako mé ultimatum.

Ředitel Gabriel: Co? Co? Opakujte svá slova!

Dlask: Říkám: buď svolení k našemu sňatku podepíšete, nebo —

Ředitel Gabriel: Nebo?

Dlask (vytáhne revolver): Nebo! Podívejte se!

Ředitel Gabriel (vyskočí): Ježíši Kriste! On má v ruce zbraň! On mne chce zabít!

Dlask (přiblíží revolver Gabrielovi k spánku): Vykřiknete-li ještě slovo, střelím.

Ředitel Gabriel (sklesne): Vy, vy byste byl opravdu schopen?

Dlask: Jak, po tom, čeho jste se o mně dověděl, můžete být ještě na pochybách?

Ředitel Gabriel: Konec! Není mi pomoci! Je po mně veta!

Dlask (podává mu plnicí pero): Nuže, tady je pero. Podepíšete?

Ředitel Gabriel (vyskočí): Já? Nikdy! Prohlašuji před Bohem —

Dlask (namíří revolver): Poslední chvíle k rozmyšlení! Jedna! Dvě!

Ředitel Gabriel: Zadržte!

Dlask: Poslední vteřina! Co tedy!?

Ředitel Gabriel: Tedy — ano — podpisuji. *(Podpisuje listinu a celý se třese, hledě úzkostně na Dlaska, nezastřelí-li ho přece.)*

Dlask (béře listinu): Nu tak vidíte, že to nebylo tak těžké. A nyní můžeme spolu žít v nejlepším míru. Pavlíno! Pavlíno! *(K řediteli Gabrielovi.)* A teď vám mohu svěřit, že revolver nebyl nabit!

Ředitel Gabriel: Nebyl nabit!

S levé strany přichází paní Matylda.

Paní Matylda (k Dlaskovi, jenž jí líbá ruku): No, je

hodný, že tu ubohou Pavlínku nenechal opuštěnou. *Pavlína přibíhá.*

Dlask (podává Pavlíně listinu): Pavlínečko, přečti si.

Pavlína (objímá otce): Tatínečku, smiřuji se s tebou. Nyní ti odpouštím.

Balmont (přichází ze zahrady): Tak, co? Konečně jste se dohodli?

Dlask: Rázem. Znamenitě. A navždy.

Pavlína (ukazuje listinu): Tatíček se konečně —

Dlask: A zcela náhle.

Pavlína: Rozhodl, že nám už nebude v sňatku bránit.

Balmont (poklepává řediteli Gabrielovi na rameno): No, hochu, to se mi líbí. To je od tebe moudré. To mi imponuje.

Paní Ada (přichází ze zahrady): Co? Posléze jste se domluvili?

Dlask: Zcela hladce.

Paní Ada (hladí svého muže): To se mi ulevilo.

Ředitel Gabriel (stále zděšeně): Co? Co?

Paní Ada: Tak mi přece vypravujte, jak se to událo?

Balmont (ukazuje na ředitele Gabriela): Nu, zkrátka, přišel konečně k rozumu.

Paní Matylda: Nu, jen když jste se v božím míru shodli.

Paní Ada (k svému muži): Ale, Vláďo, co je ti, proč nemluvíš?

Dlask: Toť přirozené. Potřebuje klidu po tak náhlém rozhodnutí.

Ředitel Gabriel (užasle se rozhlíží): Ale to, to není možná.

Balmont (béře Gabriela za ruku): Ale mlč! Potřebuješ klidu. Ty ani nevíš. Pojď.

Paní Ada: Ale to se tedy všichni vrátíme domů.

Pavlína: Ovšem, nejvyšší čas, musíme činit přípravy.

Ředitel Gabriel: Co? Co povídáte?

Pavlína: Konečně, je těm útrapám konec.

Dlask: Řekněme, skoro konec.

Paní Ada, Pavlína s Dlaskem odcházejí do zahrady.

Ředitel Gabriel: Jak, jak to nyní zachránit?

Balmont: Nestarej se, hochu, to už stačí.

Ředitel Gabriel: Všechno se musí změnit!

Balmont: Ale neboj se, nic se nezmění. Nelze, aby se něco měnilo. A nestojí to ani za to.

Balmont a ředitel Gabriel zajdou do zahrady.

Paní Matylda (odchází za nimi a zavírá vrátka): Tak, tak, jen když jsou konečně všichni šťastni, jen když, chvála Bohu, jsou všichni šťastni.

Všichni zajdou v zahradě. Na cestě před zahradou běží Mařan.

Mařan: Vzdal jsem se mandátu! Půjdu k diplomacii! *(Dobývá se marně do zahrady.)* Hola! Otevřte! Sestřenko! Vzdal jsem se mandátu!

OPONA

DĚJSTVÍ TŘETÍ

Salon jako v prvém dějství: v rohu, v křesle, dříme Balmont, v rukou číslo jakýchsi velmi starých novin. Vchází ředitel Gabriel, za ním plaše paní Ada.

Ředitel Gabriel (klesne do křesla): Tak a co nyní, řekněte, co nyní?

Balmont (procitne, vstane a přechází): Ano, tam to vede.

Paní Ada (usedá): Poslyš, já myslím —

Ředitel Gabriel (vyskočí): Ty myslíš! Představte si, Ada myslí, Ada ještě myslí!

Balmont (přechází): To je přirozené.

Ředitel Gabriel: Konec, úplný konec.

Balmont: Ovšem. Ejhle lidé, kteří chtějí všecko změnit.

Ředitel Gabriel: Ado, a víš, co nyní učiním? Tušíš to? Dovedeš si představit?

Paní Ada: Děsíš mě.

Balmont (přechází): Mým přesvědčením je, že v světě nelze vůbec nic změnit.

Ředitel Gabriel: Nuže, nuže.

Balmont: Ostatně, svět nestojí ani za to, aby se v něm něco měnilo.

Paní Ada: Řekni konečně, co zamýšlíš.

Balmont: Já že něco zamýšlím? Snad také něco v světě změnit? Vůbec ne. Ani mi nenapadne. *(Bouchne dveřmi a odchází.)*

Ředitel Gabriel: Ach!

Paní Ada: Nuže, co je tvým záměrem?

Vstupuje Dr. Gabriel.

Dr. Gabriel: Tak! Ty máš dokonce záměry?

Ředitel Gabriel: Nu, to je pravda, dočkali jsme se na jediném dítěti radosti. Považ si, po tom všem, po tom všem, Pavlína ještě —

Pavlína (vstupuje): Pavlína, co ještě?

Ředitel Gabriel: Oh, nechci tě ani vidět.

Pavlína: Zavři tedy, tatíčku, na okamžik oči. Matinko —

Dr. Gabriel: Hle, to jsou nyní milé děti.

Paní Ada: Pavlíno, řekni mi, ty ještě toho mladého člověka miluješ?

Pavlína: Toužím po něm. Chvěji se láskou, sotva na něj pomyslím.

Ředitel Gabriel: A tušíš, tušíš jen, ubohé dítě, jaký ten člověk je?

Pavlína: Jediný na celém světě, všem nepodobný, bez porovnání.

Dr. Gabriel: Tak, tu to máš!

Ředitel Gabriel: A jsou ti povědomy jeho životní příběhy?

Pavlína: Tatíčku, prosím tě! Musím se smát, budu se tak bláznivě smát, že mne nikdo neutiší. Můj Bože, jeho životní příběhy!

Dr. Gabriel (odchází): Nyní odcházím. *(Směje se také.)*

Paní Ada: A tys mohla jen na chvíli pomyslit na sňatek s tím člověkem?

Pavlína: Nejen na chvíli. Myslím na to stále. A hrozně, hrozně se těším na svatbu. Nemohu se jí dočkat.

Ředitel Gabriel: Milé dítě, to si počkáš.

Pavlína: Ale vždyť budeme mít svatbu dřív, než se naděješ.

Ředitel Gabriel: Nuže, já ti tu před Bohem přísahám.

Pavlína: Tatíčku, prosím tě, neupadej bezděčně do hříchu.

Ředitel Gabriel: Dost! Už ani slova! Nechci tě ani vidět. Opusť tuto komnatu.

Pavlína (odchází): Tatíčku, nedovedeš si představit! Ty jsi tak směšný. Vůbec, všichni jste tak k smíchu. Musím se tak bláznivě smát.

Ředitel Gabriel (přechází): Ale nyní je čas, abych učinil definitivní rozhodnutí.

Paní Ada: Vláďo, jen se neukvapuj.

Ředitel Gabriel: Všecko jsem dokonale rozvážil. Učiním rázný konec celé komedii.

Paní Ada: Jak si to představuješ?

Ředitel Gabriel: Uznáš přec, že se nemohu vydávat v nebezpečí, abych byl všem k posměchu. Domohu se před vámi všemi zadostučinění.

Paní Ada: Ale řekni mi konečně, jakou chceš zvolit cestu.

Ředitel Gabriel: Ado, myslíš že jsem slaboch, zbabělec. Ty se domníváš, že jsem se včera lekl, že mě zastrašil? Že jsem podepsal svolení k Pavlínině sňatku v hrůze před jeho revolverem. Nuže, nuže, Ado, koupil jsem si také revolver!

Paní Ada: Bůh nedopusť! To není ani možno!

Ředitel Gabriel (vytáhne opatrně velkou, starodávnou bambitku): Tady je! Tu jej vidíš!

Paní Ada: Polož jej tedy opatrně na stůl.

Ředitel Gabriel: Oho! To žasneš, Ado! Toho jsi v mé ruce dosud neviděla!

Paní Ada: Přiznám se —

Ředitel Gabriel: A myslilas, že nikdy ani neuvidíš. O, Ado, tys mě vždy podceňovala. A já tím trpěl. Dnes se ti svěřuji, jak bolestně jsem tím trpěl.

Paní Ada: Ale, co tě to napadá?

Ředitel Gabriel: Znal jsem to a vytušil. Nemáš ani ponětí, co vše poznám, jen tak bezprostředně, řekl bych, přímou intuicí. Ado, dnes ti to říkám: tys mne nikdy vlastně nepoznala, ty nevíš, jak jsem pronikavý.

Paní Ada: Ale pověz.

Ředitel Gabriel: Ty si myslíš, že ten ničema mě včera k svolení k Pavlíninu sňatku donutil?

Paní Ada: Jak že, on tě tedy nedonutil?

Ředitel Gabriel: Mne donutit! Jak si můžeš představit, že já bych podlehl donucení? Řekni, čím by mě mohl kdo donutit?

Paní Ada: Násilím.

Ředitel Gabriel: To by bylo na mne málo. Já se jen tak neleknu. A dovedu užít násilí. Ale užiji ho, až budu chtít, až si všecko dokonale rozvážím.

Paní Ada: Tedy to byla lest?

Ředitel Gabriel: Toho jsi nepředvídala, což? Že bych jednal se zvláštními záměry?

Paní Ada: Opravdu, Vláďo, já žasnu.

Ředitel Gabriel: Užasneš ještě víc. Musíš užasnout. Chci, abys užasla k ustrnutí.

Dlask vstoupí rázně do pokoje, políbí paní Adě ruku a usedá do křesla vedle ředitele Gabriela.

Ředitel Gabriel (vyskočí): Pane, vy se ještě osmělujete se tu objevit — po tom všem?

Dlask: Právě po tom všem se osměluji.

Ředitel Gabriel: A dokonce bez ohlášení.

Dlask: A nebylo by trochu divné, kdybych po tom všem dal se ještě ohlašovat? Nu, řekněte, matinko?

Ředitel Gabriel: Co? Co? Vy nazýváte mou ženu —

Paní Ada: Nu, jakáž pomoc.

Dlask: Přece zbývá už jen formalita, abych byl členem rodiny.

Ředitel Gabriel: Pane, vy, vy členem mé rodiny?!

Dlask: Přirozeně, s vaším výslovným, dokonce písemným svolením. *(Podává mu listinu.)*

Ředitel Gabriel: Tak, pane! Vy se dokonce neostýcháte vytasit se s tímto papírem? Nebojíte se, že vyjde najevo, za jakých okolností podepsal jsem tyto řádky?

Dlask: Pokud se týče okolností, byly prostě neodolatelné.

Ředitel Gabriel: A vy se nestrachujete zákona?

Dlask: Naopak, opírám se o něj, ostatně tentokrát, vzhledem k vám, zcela výjimečně. Neboť není to v mých zásadách.

Ředitel Gabriel: Tak, pane, troufáte si dokonce, třeba zcela výjimečně, hledati snad v zákoně oporu k svému neslýchanému chování?

Dlask: Ale toho mi snad nebudete vytýkat?

Ředitel Gabriel: Chci být dalek všeho, co je s vámi v nejnepatrnější souvislosti. A jsem syt našich rozhovorů. Zapomněl jste, že mám proti vám účinné prostředky.

Dlask: Radím vám, abyste jich použil do vyčerpání.

Ředitel Gabriel: Obejdu se bez vaší rady. Vím sám, co mám činit.

Paní Ada: Ale, Vláďo, co tedy učiníš?

Dlask: Mne to, matinko, také zajímá.

Ředitel Gabriel: Především vám jednou provždy zakazuji, abyste nazýval mou ženu —

Paní Ada: Ale, Vláďo, to tě nemusí rozčilovat.

Ředitel Gabriel: Jak, když si osobuje práv, jakoby patřil k rodině, on, on, jenž nebude k ní patřit nikdy, pokud já aspoň budu dýchat!

Paní Ada: Ale jak to tedy rozřešit?

Ředitel Gabriel: Mladý muži, jste přirozeně ještě nerozvážný, a setkav se se mnou, snad jste si ani neuvědomil, s kým jednáte. Ale jsem ochoten prominouti vám vaše odsouzení hodné chování a upustit od důsledků, jež musil bych jinak vyvodit, jestliže —

Dlask: Vidíte, že pozorně naslouchám.

Ředitel Gabriel: Jestliže se tedy dobrovolně mé dcery odřeknete.

Pavlína (pootevře dveře): Ale, tatíčku, jak můžeš na mém ženichu žádat něčeho tak neslýchaného. Mne to hluboce uráží.

Ředitel Gabriel: Pavlíno, zakazuji ti, abys sem vstupovala a rušila naše jednání, jež je naprosto tajné.

Pavlína (zmizí a zavře dveře).

Ředitel Gabriel: Nuže, pane?

Dlask: Promiňte, ale mě váš návrh uráží stejně, jako Pavlínu, a uznáte, že vůbec čestný muž by se tak k snoubence chovati nemohl.

Ředitel Gabriel: Mladý muži, jste samozřejmě ještě málo prozíravý. Podléháte také přirozeně nesmyslným pojmům nezralého věku. Jest mou povinností, abych vás vyvedl ze všech bludů. Především tedy jest vám známo, že Pavlína vás vůbec nemiluje?

Pavlína (pootevře dveře): Ale, tatíčku, že se nebojíš vyslovit tak neslýchanou lež. Nikdo nemá ani představy, jak šíleně ho miluji!

Ředitel Gabriel: Pavlíno, přerušíš-li naše jednání ještě jednou!

Pavlína (zmizí za dveřmi).

Dlask: Uznáte snad, že Pavlínina slova přesvědčují mne víc, než vaše pochybnosti.

Ředitel Gabriel: Poněvadž jste zaslepen. Ale vy ji neznáte. Nemáte tušení, jak je Pavlína nestálá, náladová, rozmarná. Pavlína ani neví, co je to láska, ten hluboký, trvalý cit srdce, jejž láskou nazýváme. Pavlína má jen temperament a okamžité vrtochy. Ale lásky není vůbec schopna. Toť smutné, ale musím to doznati, byť byla mou dcerou. Pavlína je bez srdce. Nějaký čas, pokud bude ji to bavit, bude vás snad přesvědčovat o své lásce. Ale dejte pozor: bude vás tyranisovat, zacházet s vámi jako s milou hračkou. A až ji to omrzí, bez váhání vás opustí, třeba s prvním mužem, jenž se jí namane, bude vás klamat, bez ohledu a bez slitování. Promaří vaše jmění, máte-li jaké, ztrpčí vám život nepořád-

ností, sváry a nevěrou, prostě zničí vás úplně hmotně i morálně, a to ještě ke všemu, jen tak mimochodem, jakoby nic. Taková je, bolestno mi to doznat, taková je Pavlína.

Pavlína (vstoupí): Tatíčku, ale teď toho mám dost, to už přestává všecko. Že se nestydíš mne před mým ženichem tak pomlouvat, přímo mne hanobit. To je prostě nedůstojné.

Paní Ada: Vláďo, jsem prostě ustrnulá. Co jsi to mluvil, takové fantastické výmysly.

Ředitel Gabriel: Tak, to je za to, že chci zachránit čest rodiny.

Paní Ada: Ale uvaž, Vláďo, takovými prostředky.

Ředitel Gabriel: Že chci zachránit jediné, milované dítě před zkázou.

Pavlína: Tatíčku, promiň při vší úctě k tvým dobrým úmyslům, já se tě za tvé zachraňování neprosím, a byla bych ti vděčna, kdybys všech záchranných pokusů zanechal. Tak jako tak jsou naprosto marné.

Ředitel Gabriel: Pavlíno, ty musíš odejít. Prosím tě za to! Zapřísahám tě!

Pavlína (odchází): Odejdu, odejdu brzy a navždy, ale se svým ženichem — se svým mužem.

Dlask: Vidíte, a já jsem odhodlán odejít stejně brzy a navždy s ní, se svou nevěstou, se svou ženou. A také to zcela jistě učiníme.

Paní Ada: Vidíš, Vláďo, co dělat? Bohu poručeno.

Ředitel Gabriel (k Dlaskovi): Toť tedy vaše odpověď? Odmítáte mé smírné návrhy? Jste odhodlán —

Dlask: Dát se s Pavlínou co nejdříve oddat.

Ředitel Gabriel: Pak je to jiná. Rozřešíme tedy spor jinak.

Paní Ada: Jak jej tedy chceš, Vláďo, rozřešit?

Dlask: Toť nejvýš napínavé.

Ředitel Gabriel: Jak je vám libo. Nuže, včera jste měl v ruce zbraň vy — dnes ji mám já. *(Béře do rukou pistoli.)*

Dlask: Přísahám, to jsem čekal.

Ředitel Gabriel: A volím váš příklad. Použiji nyní zbraně proti vám.

Paní Ada: Vláďo, toť už přespříliš. Už toho nesnesu, už se na to nemohu dívat. Dělejte si tu co chcete, ale já odcházím. *(Odejde.)*

Dlask: Prosím vás, a to jste si nemohl opatřit nějaký slušný revolver. Vždyť tohle je přímo mušketa.

Ředitel Gabriel: Ujišťuji vás, že mi postačí.

Dlask: Jak si to představujete?

Ředitel Gabriel: Nevedu s vámi už řečí. Ptám se vás naposled, chcete-li mi vydat listinu, kterou jste na mně včera vynutil. Buď anebo! Nevydáte-li ji bezodkladně, střelím.

Dlask: Prosím, střelte!

Ředitel Gabriel: Tak! Myslíte snad, že si jen hraji! *(Třesoucí se rukou zvedá pistoli. Bouchne rána.)* Ježíši Kriste! Pomoc! Zavraždil jsem nevinného člověka! *(Vybíhá ven.)*

Balmont (vstupuje do dveří): Výstřel! Zbraň na zemi! Atentát!

Dlask: Smůla! Neobratnost! Ale bylo lze předvídat jiného?

Přibíhá ředitel Gabriel, v rukou lahve a obvazy, za ním paní Ada.

Ředitel Gabriel: Mrtev? Zastřelen?

Paní Ada: Ale dovol, já nechápu.

Ředitel Gabriel: Krev? Mnoho krve? Není mu pomoci?

Dlask: Tak vidíte, jaký je to s vámi kříž!

Ředitel Gabriel: Jak? On žije! Moji drazí, on je zachráněn! Ado, já tě zbožňuji!

Balmont (k řediteli Gabrielovi): Ale prosím tě, abys mi vysvětlil.

Ředitel Gabriel: Hned. Hned. Nyní nejsem schopen. Zbláznim se radostí. *(Podává Dlaskovi koňak.)* Prosím vás, koňak, napijte se.

Dlask (pije): Mohu vám říci, že je výborný.

Balmont (ukazuje řediteli Gabrielovi pistoli): Řekni mi konečně, co tohle znamená. Je to tvůj majetek?

Ředitel Gabriel: Má pistole! Ráno jsem si ji koupil. Ale to je zločin! Budu ho žalovat!

Paní Ada: Koho budeš žalovat?

Ředitel Gabriel: Obchodníka, jenž mi zbraň prodal.

Balmont: Mohl uhodnout, že jsi pomaten na rozumu?

Ředitel Gabriel: Ale on mi k mé naléhavé prosbě přísahal, že zbraň není nabita.

Sluha (vstupuje): Přišlo několik pánů.

Ředitel Gabriel: Policie? Od soudu? Vyšetřování?

Sluha: Samí známí, kteří sem často docházejí.

Ředitel Gabriel: Dověděli se? Myslíte, že se to už rozneslo? Ostuda! Ježíši Kriste, co si počneme? Ado, aspoň ty mne neopouštěj!

Paní Ada (k sluhovi): Uveďte hosty zatím do knihovny.

Sluha (odchází): Jak poroučíte.

Ředitel Gabriel: Ado, ty jsi genius, všecko tak hravě rozřešíš, nejsložitější problémy, jimiž bych ani nehnul. Ado, já nad tebou žasnu. Nevím, co počít radostí, že se mu nic nestalo. Pomyslím-li, že jsem ho opravdu mohl zastřelit, že by byl mrtev! Ó, té hrůzy!

Balmont: Ale přál bych si jen vědět —

Ředitel Gabriel: Nechápu jen, jak to mohlo vystřelit. Protože, víte, byl jsem opatrným, vím, co se může stát s nabitou zbraní. Jak živ nebyl bych se nabité zbraně dotkl, vždyť jak bych mohl, vždyť je to krajně nebezpečné, vždyť to je hrůza!

Paní Ada: Nu, a co nyní?

Ředitel Gabriel (k Dlaskovi): Pojďte se mnou. Když, chvála Bohu, jsem vás nezastřelil, přece to leknutí, musíte se vzpamatovat! Pro pána krále, to byla hrůza. *(Odvádí Dlaska ze salonu.)* Ado, má zbožňovaná, pojď s námi.

Gabriel, Dlask, paní Ada odejdou.

Balmont (přechází): To je neslýchané. On tu střílí, starý, vážný člověk, za bílého dne, jakoby nic.

Paní Matylda (vstupuje do salonu): Tak, jak pak to dopadne?

Balmont: Ale jistě klidně, v míru a k všeobecné spokojenosti.

Paní Matylda: A on by si přál, aby to dopadlo tragicky?

Balmont: Vůbec si ničeho nepřeji. Mně je to jedno. Ale jistě se mi dostane zadostiučinění, že to dopadne právě, jak to obyčejně dopadává.

Paní Matylda (usedá v rohu): Divím se, hrozně se mu divím.

Balmont: Všecko musí být, jak vždycky bývalo. Žádné převraty, světa naprosto nelze změnit.

Paní Matylda: Můj Bože, já přece sdílím jeho přesvědčení.

Balmont: A všecky jiné názory jsou prostě nesmysl.

Paní Matylda: To bych řekla.

Balmont: A já už je nehodlám poslouchat.

Paní Matylda: A má také pravdu.

Balmont: A nesnesu odporu. Opakuji: nesnesu a nesnesu.

Paní Matylda: To je správné stanovisko.

Balmont: Podlehnu zuřivosti. Neručím za sebe. Udělám něco hrozného.

Paní Matylda: Schvaluji jeho rozhodnutí. A vyložím si zatím patience.

Balmont (rozčilene přechází): Bůh ví! Bůh ví, že se nezdržím.

Vrazí do Martina, jenž, v rukou noviny, vychází ze sousedního pokoje.

Martin: Pardon. Račte prominout. Jsem nešťasten.

Balmont: Proč pak jste nešťasten? Přece jste byl na přechodu —

Martin: Totiž do zahraniční služby, račte myslet?

Balmont: Chachacha. Nehněvejte se. Stále se musím ještě smát.

Martin: Tolik jsem po tom toužil. Podal jsem si také žádost, velmi skromnou, velmi poníženou žádost —

Balmont: Nu a?

Martin: To neštěstí, že jsem nebyl za války v cizině.

Balmont: To je zpropadené.

Martin (odchází): Nebyl jsem jmenován. Příště nebudu zas jmenován. Nebudu vůbec nikdy jmenován.

Šimon (přichází ze sousedního pokoje, hledě do novin): Myslil jsem, že jsem se přehlédl.

Balmont: Co, že jste přehlédl?

Šimon: Ach, netušil jsem; myslil jsem, že jsem přehlédl jisté známé, proslulé jméno.

Balmont: A nepřehlédl jste?

Šimon: Čtu jmenování už asi po deváté, mnoho různých jmen. Spousta jmen nevídaných a neslýchaných. Ne, račte prominout, já žasnu.

Balmont: Prosím, jen žasněte po chuti.

Šimon: Opravdu, musím žasnout. *(Smačká noviny, hodí je na zem a odchází.)*

Balmont (zdvihá noviny): Tak, to je druhý.

Max (vchází z vedlejšího pokoje, noviny v ruce): Ovšem, mé hodinky ukazují vždy poněkud napřed.

Balmont: Špatný stroj, co?

Max: Vnitřní působení. Vliv mého ducha. Jistě chápete.

Balmont: Lituji, nechápu.
Max: Chtěl jsem říci, že jdu vždy před svou dobou.
Balmont: Nedělejte toho.
Max: Osud básníkův.
Balmont: Proklatý osud.
Max: Ale blahoslavené dílo, jež rodí se z jeho muk.
Balmont: O tom bychom si mohli pohovořit. To je zábavné.
Max (dívá se na hodinky): Žel, v tuto hodinu jest mi zasednouti k tvorbě, blíží se okamžik, kdy navštěvuje mne inspirace.
Balmont: Pak vás ovšem nemohu zdržovat, abyste návštěvu musy nepropásl.
Max: Ostatně, promařil jsem v tomto domě až příliš drahocenného času. *(Odchází.)*
Balmont (nahlíží do novin): To jsem si myslil. To je třetí.

Do salonu vchází rozčileně poslanec Mařan, noviny v ruce.

Mařan: Slyšíte? Kde jste všichni? Kam jste se propadli?
Balmont: Stačí-li ti to, já tě slyším.
Mařan: Vzdal jsem se mandátu, do zahraniční služby —
Balmont: Tě nepřijali.
Mařan (táhne Balmonta do vedlejšího pokoje): Pojď! Ať to všichni zvědí!
Balmont (se marně vzpírá): Ale dovol, můj drahý —
Mařan (odvléká Balmonta): Neslýchané! Ostuda! Skandál!

Ze sousedního pokoje vchází za okamžik Kars a Divald a zastaví se v domnění, že jsou sami.

Kars: Dominiku, a to si mne Pavlína nevezme!?
Divald: Drahý Petře, nežel toho.
Kars: Pro Pána, a k diplomacii se nedostanu!
Divald: Byl jsi zamítnut a já byl také zamítnut.
Kars: Tak jsme to všecko prohráli?

Divald: Ale můžeme být přece pyšni. Bojovali jsme statečně ze všech sil. A bojovali jsme vznešeně.

Kars (pláče): Dominiku, to je neštěstí.

Divald: Náš boj může být všem příkladem.

Kars: A to abychom odtud šli.

Divald: Ovšem, půjdeme odtud. Ale, než odtud vykročíme, připomeňme si vše, co jsme tu prožili. Bojovali jsme o dceru tohoto domu, o její ruku, a vše, co přináší, věříce, že dostane se nám splnění všech snů. Bojovali jsme mezi sebou, a bylo povznášející hleděti na velikost toho zápasu. Bili jsme se čestně a rekovně. Byl to povznášející zápas dvou stejně ryzích duší, dvou přátel, dvou bratří.

Kars: A jak je to možné, Dominiku, že jsme to prohráli?

Divald: Toť úděl vyjímečných lidí; nemohli jsme tedy dojít spravedlivého uznání.

Kars: A co budeme dělat teď?

Divald (objímá Karse): Na mé srdce, milovaný druhu, jako když jsme sem vstupovali. Jako tehdy před bojem, obejměme se i nyní, hrdi, že v boji naše přátelství se nejen neotřáslo, nýbrž ještě vzrostlo. A toť naše nejdražší odměna.

Kars (obejme Divalda): A kam půjdeme nyní?

Divald: Jinam, s novou nadějí, s novým nadšením, do nového, stejně povznášejícího boje. A obnovme v této chvíli přísahu věčného bratrství.

Kars: Dominiku, já bych plakal. Mně je to tak líto.

Divald (béře Karse za ruku): Můj legendární příteli, pojďme!

Kars a Divald odejdou. Z vedlejšího pokoje vchází ředitel Gabriel a Dlask.

Ředitel Gabriel: Pane, já žasnu!

Dlask: Hned, jak jsem bambitku tady dopoledne spatřil,

napadlo mi, že jste si ji asi připravil na mne. Prozkoumal jsem ji tedy, a shledal, že není nabita. V nejistotě, existují-li vůbec ještě náboje do podobné starožitnosti —

Ředitel Gabriel: To už přestává všecko.

Dlask: Vyrobil jsem vlastnoručně kulku a vaši velkolepou zbraň nabil.

Ředitel Gabriel: Vy tedy dokonce sám vyrábíte kulky? Pane, pane, jste nejnebezpečnější člověk, kterého jsem kdy spatřil. Jste prostě typ kriminální.

Dlask: Nu a vidíte. Nastavím vám čelo a vy všecko tak zbůhdarma zkazíte — střelíte mimo.

Ředitel Gabriel: Tedy —

Dlask: Tedy — jste v koncích.

Ředitel Gabriel: Odhodlávám se tedy k poslednímu. Prosím vás o smilování! Vmyslete se v moje postavení: jsem člověk bohatý, vysoce postavený, těším se vážnosti nejvyšších společenských kruhů. A mám jediné dítě, Pavlínu; je přirozeno, že myslím jen na její štěstí.

Dlask: Ale Pavlína je přesvědčena, že bude se mnou šťastna.

Ředitel Gabriel: Jsem dalek, abych se vás nějak dotýkal. Jste jistě neobyčejný mladý muž velkých schopností, zvláštní duchaplnosti, úžasné obratnosti. Ale —

Dlask: Ale —

Ředitel Gabriel: Ale pro Pavlínu se naprosto nehodíte. Pavlína, dle mého pevného přesvědčení, může se provdat jen za člověka, jenž je v zahraniční službě —

Z vedlejšího pokoje vbíhá zuřivě poslanec Mařan.

Mařan: Úžasné! Hanba! Zločin! Ale pomstím se. Vydám letáky. Odhalím všecky zlořády v zahraničním ministerstvu. Zostudím je na do smrti. Povalím vládu.

Hrom a peklo! Zničím je! Prosím, a koho jmenovali! *(Vrhá se na Dlaska.)* Takovéhle smutně proslulé individuum, tatrmana z blbé komedie! *(Vybíhá ven.)*

Dlask (prohledává kapsy): Pro Pána! Snad nejsem opravdu v zahraniční službě?

Ředitel Gabriel: Pane, vy?

Dlask: K ďasu! Že jsem ten list už někam vyhodil! Ne, je tady — prosím vás, přečtěte si to, já neměl ještě času to otevřít. *(Podává řediteli Gabrielovi list.)*

Ředitel Gabriel (roztrhne obálku a čte): Ministerstvo zahraničních věcí — sděluje vám, že jste jmenován — *(Sklesne do křesla.)*

Pavlína (vstupuje): Mohu snad už vstoupit?

Ředitel Gabriel: Pavlínko — Pavlínko — zavolej matku —

Paní Ada (vstupuje): Vládo, přeješ si něčeho?

Ředitel Gabriel: On je jmenován!

Paní Ada: Čím je jmenován?

Ředitel Gabriel: Počkej. Ani ve snu se ti nezdálo, čím je jmenován.

Paní Ada (k Dlaskovi): Prosím vás, čím jste jmenován?

Dlask (k řediteli Gabrielovi): Prosím vás, čím jsem jmenován?

Ředitel Gabriel (podává paní Adě list): Přečti si, čím je jmenován.

Paní Ada (čte list, klesne do křesla).

Pavlína (béře matce list z ruky): Matinko, dovol, chci také vědět, čím je jmenován.

Ředitel Gabriel: Ado, divíš se, já tě nechápu.

Pavlína: Matinko, nechápu také, jak se můžeš divit.

Ředitel Gabriel: Mojí drazí, teď není čas na divení. Ado, sem, přistup ke mně.

Paní Ada: A co tu mám dělat?

Ředitel Gabriel: Požehnejme jim, požehnejme drahým svým dětem.

Pavlína vede Dlaska k paní Matyldě a probouzí ji ze spánku.

Pavlína: Babičko, polib mého ženicha.

Paní Matylda (líbá Dlaska): Byl hodný! Nezlobil Pavlínky. Poslouchal jí! A dal pozor, ať se nenastydne!

Pavlína: Všecko si to bude pamatovat.

Paní Matylda: Pavlínko, ať neupadne! Dala pozor, ať nic neztratí!

Pavlína: Přísahám!

Ředitel Gabriel, jenž zatím odběhl, vrací se s lahvemi vína; paní Ada přináší skleničky.

Ředitel Gabriel: Moji drazí, toť nejradostnější chvíle mého života.

Dr. Kavan (vchází ze sousedního pokoje a přistupuje k Dlaskovi): Tak co, přijmete?

Ředitel Gabriel (líbá paní Adu): Ado, má jediná, milovaná, opakuji —

Dr. Kavan (k Balmontovi, jenž se vrací z vedlejšího pokoje): To bylo u nás napětí, toho si nepředstavíte.

Balmont (přechází): U vás je stále napětí.

Ředitel Gabriel (nalévá všem vína): A nyní, moji drazí, nyní si připijme!

Dr. Kavan (pozdvihuje sklenici): Naší svobodě!

Ředitel Gabriel (pozdvihuje sklenici): Svůj k svému a vždy dle pravdy! *(Objímá Dlaska.)* Drahý synu, žehnám tvému novému povolání. Žehnám tvým budoucím znamenitým činům. Tvoje sláva nechať —

Balmont (pozdvihuje sklenici): V této chvíli jen za to vás prosím —

Ředitel Gabriel (pozdvihuje novou sklenici): Tvoje sláva nechať hvězd se dotkne!

Balmont (pozdvihuje sklenici): Za to vás všecky prosím: zanechte navždy myšlenek na přeměny a převraty světa. Je to marné. Světa nelze změnit. Světu není pomoci.

Dlask (pozdvihuje sklenici): Ať žije Pavlína a nový svět!

Pavlína (objímá Dlaska): Můj jediný, drahý, bláznivý ženichu! *(Klekne před Dlaskem.)* Můj pane, jsem tvá otrokyně!

Balmont (obrací se k obecenstvu): Tady to vidíte. Končí to jako vždy a všude ve světě. Světa nelze změnit. Není mu pomoci.

OPONA

VLASTISLAV HOFMAN: NÁVRHY SCÉN

Městské divadlo Královských Vinohrad

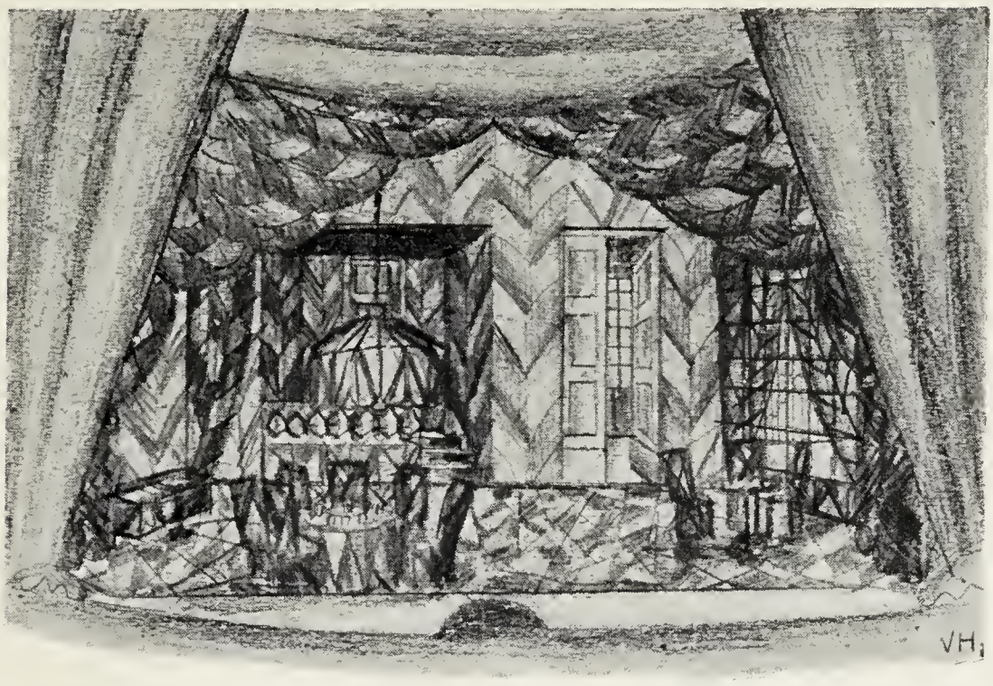

I. III. dějství

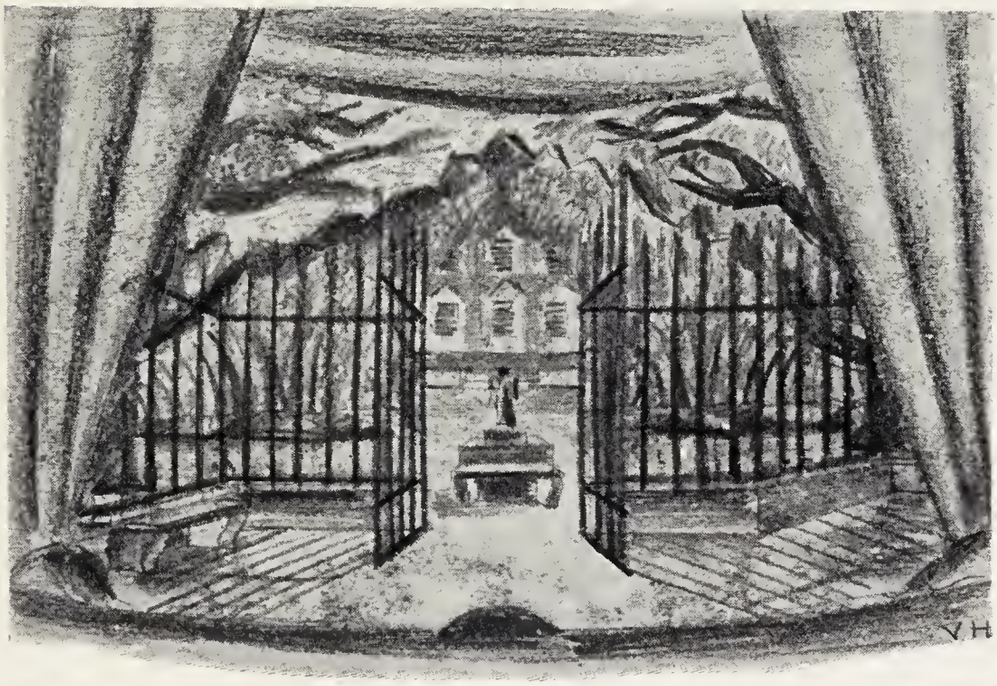

II. dějství

O P O N A

Svazek

VIII.

JAN BARTOŠ

DLASKŮV CYKLUS

NÁMLUVY

Komedie

*

Scény a obálku navrhl Vlastislav Hofman. Vytiskla Politika. Vydalo Zátiší, Knihy srdce i ducha (B. M. Klika v Praze II. Podskalské nábřeží 28) v únoru 1923

—

Chystá se v Městském divadle Král. Vinohrad, za vedení režiséra Karla Vávry, ve scénické výpravě Vlastislava Hofmana.

—

Provozovací právo pro všecka divadla zadává „Centrum“, divadelní zastupitelství, spol. s r. o., Praha VII. Nad štolou Rudolfovou 6. Tištěno jako rukopis. Opisování a rozepisování úloh se stihá.

—

Copyright by „Centrum“ Prague 1923

—

Tištěno 30 výtisků na ručním papíře (mimo prodej)
z nichž tento má číslo 26.

B. L. RAÝMAN

Oběť slunci

Episoda. Kč 15·—

P. CORNEILLE

Illuse

H. IBSEN

Komedie lásky

Nepřítel lidu

J. B. P. MOLIÈRE

Lékařem proti své vůli

Sganarelle

Komedie. Kč 7·—

Sicilián

Směšné précieusy

Komedie. Kč 3·—

Versailleské impromptu

Komedie. Kč 7·—

Vynucený sňatek

Zdravý nemocný

A. DE MUSSET

Andrea del Sarto

Se srdcem divno hrát

Hra. Kč 15·—

Slon

E. ROSTAND

Cyrano de Bergerac

Orlík

Drama veršem. Kč 35·—

G. B. SHAW

Androkles a lev

Caesar a Kleopatra

Historická komedie

Kč 12·—

Candida

Fannina první hra

Veselohra. Kč 15·—

Mesaliance

Veselohra. Kč 16·—

Lékař v rozpacích

Pygmalion

Veliká Kateřina

Zbraně a muže

A. STRINDBERG

Královna Kristýna

Historická hra. Kč 15·—

F. WEDEKIND

Procitnutí jara

B. M. KLIKA, PRAHA II. PODSKALSKÉ NÁBŘEŽÍ 28

JAN BARTOŠ

PRIMO VERE
Báseň. Druhé vydání
Upravil V. H. Brunner
Kč 3·—

KONEC
JAKUBA CARRANZY
Dramatický akt
Vyzdobil a úpravu navrhl
V. H. Brunner
Kč 20·—

SOUBOJ
Hra
Kresbami vyzdobil
V. Hofman
Kč 6·—

DLASKŮV CYKLUS

KRKAVCI
Komedie
Se scénami a obálkou
V. Hofmana
Kč 12·—

MILENCI
Hra
S obálkou J. Čapka
Kč 15·—

PELIKÁN OBROVSKÝ
Tragikomedie

PLUJÍCÍ OSTROV
Buffomysterium

STRAŠIDELNÝ DŮM
Komedie

O MODERNÍM DIVADELNÍM PROJEVU
S kresbou na desce
B. Feuersteina
Kč 15·—

BĚSOVÉ
Životní
drama Dostojevského

RUSKO A EVROPA
Duchovní
základy velké revoluce
S titulní kresbou
V. Hofmana
Kč 3·—

LISTY
O SOUČASNÉ FRANCII
S obálkou B. Feuersteina
Kč 6·30

JAN BARTOŠ

B. M. KLIKA, PRAHA II. PODSKALSKÉ NÁBŘEŽÍ 28